

§ 1 Anmälan om vice ordförande i utskott

Andre vice talmannen anmälde att *Tony Haddou* (V) valts till vice ordförande i socialförsäkringsutskottet från och med den 18 januari.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2023) 636 till konstitutionsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 13 mars*.

COM(2023) 754 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 13 mars*.

§ 3 Svar på interpellation 2023/24:321 om framtida hemmabas för landets radarspaningsflyg

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Johan Andersson har frågat mig om jag överväger någon ny ort för lokalisering av det framtida radarspaningsflyget. Johan Andersson har även frågat mig på vilka grunder jag kommer att fatta det kommande placeringsbeslutet – om det finns rent militärstrategiska eller om det finns andra skäl som kommer att vägas in i beslutsprocessen.

Jag noterar att frågorna ligger väl i linje med de båda frågor om radarspaningsflygets framtida baseringsort som Johan Andersson och jag i våras hade en interpellationsdebatt om här i kammaren.

Försvarsmaktens huvuduppgift är att försvara Sverige mot väpnad strid. Försvarsmakten ska organisera krigsförband och vidta de förberedelser i övrigt som behövs för att kunna lösa myndighetens huvuduppgift.

Det är riksdag och regering som på övergripande nivå beslutar om Försvarsmaktens krigs- respektive grundorganisation. Det är utifrån dessa beslut som Försvarsmakten bedömer och avgör var det framtida radarspaningsflyget ska baseras. Försvarsmakten kommer att fastställa radarspaningsflygets framtida baseringsort utifrån hur radarspaningsflyget på bästa sätt bidrar till Försvarsmaktens operativa förmåga.

Anf. 2 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Som statsrådet väl förstår är jag inte så jättenöjd med svaret, men jag inser att jag kanske inte får så mycket mer än så.

Frågan om den framtida lokaliseringen av radarspaningssystem och radarspaningsflyg har diskuterats i snart två år. Man har pratat om olika alternativ, men jag kommer inte att gå in på dem eftersom det här är frågor som delvis ligger under sekretess.

I dag är detta lokaliserat i Linköping, och det har det varit under ett antal år. Där har man byggt upp en enhet som fungerar väldigt väl. Man har bra kompetens, och man har kunnat rekrytera de specialister som behövs till detta när det gäller både militära flygtekniker, piloter och annan kompetens. Det finns också stora fördelar eftersom mycket av detta utvecklas kopplat till Saab i Linköping. Man har därtill ett väl uppbyggt samarbete. Dessutom finns i dag det mesta av infrastrukturen kopplat till detta när det gäller lokaliteter och andra delar.

Försvaret står inför stora omställningar framgent för att kunna bygga en starkare försvarsförmåga. Därtill har vi ett medlemskap i Nato som förhoppningsvis står i porten och väntar på oss när beslutet kommer.

Det kommer säkert att finnas många objekt som vi behöver finansiera och som ska finansieras. Vi avvaktar Försvarsberedningens konklusion, som kommer i april månad. Det kommer säkert också att finnas en hel del nya objekt som kommer till; det är det nog ingen överdrift att säga.

Jag uppmanar försvarsministern att väga in de här delarna i den fortsatta processen. Lokaliseringen har som sagt utretts i snart två år, så det finns väl underbyggda fakta.

Jag vet att det är ett strategiskt beslut som ska fattas, som naturligtvis är väldigt viktigt. Det handlar också om redundansen och ekonomin kopplat till de investeringar som redan är gjorda. Det handlar om kompetensförsörjningen, där vi i dag har problem inom flera områden i samhället, inte minst inom försvarets verksamhet.

Jag kommer med all sannolikhet att återkomma till försvarsministern i frågan vid ytterligare tillfällen om man inte hittar en bra lösning.

Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Låt mig omedelbart komma till pudelns kärna. Johan Andersson frågar mig alltså om en pågående utredning, en intern försvarsmaktsutredning, beträffande lokalisering av den luftburna sensorn eller flygradarsensorn.

Det här kommer med största sannolikhet inte att bli en fråga som kommer att vara föremål för vare sig regerings- eller riksdagsbeslut, utan det kommer att vara en försvarsmaktsintern fråga. Vi kommer inte att ha rådighet att avgöra frågan kopplad till lokalisering, utan det är med största sannolikhet Försvarsmakten som kommer att avgöra detta med utgångspunkt i vad som är bäst för den operativa förmågan – detta sagt bara för att lägga fast den ansats som också förklarar svaret på interpellationen.

På ett övergripande plan uppskattar jag Johan Anderssons engagemang i dessa frågor. Det finns skäl till engagemanget om man kommer från Östergötland, där det finns en stark flygteknisk kompetens. Som vi har diskuterat är detta ett världsledande kluster, inte minst kopplat till Saab

men också till mycket ledande forskning och utveckling. Det finns ett samarbete mellan myndigheter, företag och akademi som är exemplariskt.

Jag uppskattar också Johan Anderssons referens till Försvarsberedningen, som kommer att leverera sin slutrapport under våren. Den kommer också att bli viktig för utformningen av det framtida försvaret. Jag brukar säga att vi ska vårda Försvarsberedningen både i form och i innehåll, för den är regeringens organ för att hitta en samsyn kring utformningen av den långsiktiga säkerhets- och försvarspolitikerna med oppositionen. Försvarsberedningens rapport kommer alltså att bli viktig på ett övergripande plan.

Johan Andersson vet att vi har en ordning där riksdagen bestämmer på ett övergripande plan om krigsorganisationen, det vill säga om vilka förband vi ska ha, om grundorganisationen och om organisationsenheterna. Men under detta har Försvarsmakten en relativt stor rådgivning när det gäller att kunna avgöra var delkomponenter av detta ska ligga. Jag kan tycka att det är bra att Försvarsmakten har denna rådgivning när det gäller att bedöma inte minst de militärstrategiska övervägandena i de här frågorna.

Anf. 4 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag kan instämma i mycket av det som försvarsministern säger när det gäller beslutsordningar och annat. Samtidigt har vi ett politiskt ansvar för att se till att man får den bästa och starkaste förmågan. Vi har också ett stort ekonomiskt ansvar.

Mitt argument kopplat till den lokalisering som i dag gäller, det vill säga Linköping, är att kompetensen finns på plats. Man har infrastrukturen på plats, och mycket är gjort. Man har, precis som försvarsministern själv påpekar, ett flygtekniskt samarbete som vi säkert kan utveckla ännu mer i Linköping framgent. Vi ser också att det blir ett allt större kluster kopplat till de här delarna, vilket inte minst är viktigt i vårt kommande Natomedlemskap. Det finns alltså många goda faktorer med denna lokalisering.

Fru talman! Jag känner att jag kanske inte får så mycket mer svar i dagsläget av försvarsministern. Men precis som försvarsministern själv uttalade kommer jag att återkomma i frågan i flera sammanhang.

Jag är väl medveten om ansvarsfördelningen mellan politiken och Försvarsmakten. Samtidigt har det historiskt fattats en hel del beslut genom årens lopp där man också har vägt in andra avgöranden – rätt eller fel, men så har det varit. Det är viktigt att man tittar på hela delen, framför allt på kompetensförsörjningen och det övriga jag har pekat på.

Anf. 5 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Politiken har naturligtvis på ett övergripande plan ett ansvar för att se till att det råder balans mellan mål och medel, det vill säga att de beslut vi fattar också ska komma med nödvändiga budgetmedel. Vi har också en bred samsyn i fråga om den ökade försvarsbudget som denna riksdag beslutat om och som är på 27 miljarder i år. Det kan behövas efter årtionden av underfinansiering av försvaret.

Låt mig sedan ta upp den andra delen, vilka överväganden som kan ligga till grund för Försvarsmaktens beslut i frågan. Jag har hört mig för under hand, bland annat om när utredningen kan bli klar – jag kan också se behovet av att agera skyndsamt. De signaler jag under hand har fått från Försvarsmakten är att man har vidgat utredningen något under det år som gått. Inte minst har man hört med arbetstagarna och deras organisationer,

vilket är i linje med vad Johan Andersson efterfrågar, kopplat till att kunna säkra den viktiga kompetensförsörjningen.

Andra kriterier som jag tror kommer att vägas in i beslutet är militärstrategiska överväganden. Det kan vara olika typer av försörjningssäkerhet, vilka flygplatser som finns att tillgå och deras öppettider med mera. Efter vad jag hört har man också gjort ett omtag med utredningen, inte minst för att kunna säkra att arbetstagarnas perspektiv vägs in i det slutgiltiga utredningsresultatet, som med all sannolikhet också kommer att bli Försvarsmaktens beslut.

Låt mig också, fru talman, nämna någonting kopplat till inriktning och tidsperspektiv, något jag också förhört mig om. För närvarande använder vi den luftburna sensorn ASC 890. Den utgår från Malmen, och vad jag förstår kommer man också att fortsätta använda den på Malmen oavsett det här. Frågan är vad som händer i det beslutsvägskäl där man ska ta nästa steg och gå från ASC 890 till den plattform som heter Global Eye. Det ligger några år längre in i framtiden, men det ska vägas in.

Jag vill också understryka att den här plattformen är mycket kompetent. Jag vågar påstå att vi i det närmaste är världsledande i Sverige när det kommer till sensorer och till dels också telekrigsförmåga. Detta är en plattform som har förmåga att se djupt och bidra till både sjölägesbild och luftlägesbild. Själva funktionen är alltså mycket viktig för Försvarsmakten, och därmed naturligtvis också att man säkrar en lokalisering som gör att man uppnår en hög operativ effekt så att vi får ut maximal försvarsnytta av plattformen.

Anf. 6 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för lite mer klarläggande kopplat till den fortsatta processen när det gäller lokaliseringen. Det känns väldigt bra. En del i detta, även om jag inte tog upp det i interpellationen, är just kritiken om att man måste ha med sin personal i arbetet. Därför är detta med de fackliga organisationerna väldigt bra. Kanske skulle man ha gjort så från början. Oavsett var det här ska lokaliseras är det A och O att man har kompetensen med om detta ska utvecklas. Den uppfattningen delar försvarsministern, som jag tolkar det.

Som jag sa inledningsvis kommer jag att återkomma i frågan. Jag kommer att följa den noga, av flera skäl. Jag tycker att vi har ett stort ansvar som riksdagsledamöter att förvalta de ekonomiska medel vi har att dela ut, och det finns väldigt stora behov i samhället över huvud taget. Även om det i dag finns en stor politisk acceptans, vilken jag också ställer mig bakom, för att bygga ut försvaret och göra de satsningar som är nödvändiga för framtiden gäller det att man gör det på ett ansvarsfullt sätt. Därför kommer jag att följa frågan för att se var lokaliseringen hamnar.

Försvarsministern och jag kommer säkert att mötas i lite olika sammanhang när det gäller detta. Men jag tackar som sagt för svaret så långt.

Anf. 7 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar Johan Andersson både för interpellationen och för engagemanget för ett starkare försvar. Jag vet som sagt att det i den valkrets Johan Andersson kommer från finns en stark kompetens på området, och det är bra. Det är också en del av vår samlade försvarsförmåga att vi har en stark försvarsindustri, och där är Östergötland ledande inom Sve-

rige. En erfarenhet från kriget i Ukraina är just att en stark försvarsindustriell bas är en del av vår samlade försvarsförmåga.

Bara för att summera: Med all sannolikhet kommer detta att bli ett beslut som Försvarsmakten tar. Det kommer att ligga inom Försvarsmaktens rådighet att fatta det beslutet. Nu pågår en utredning som jag varken kan eller ska föregripa; jag vill understryka det.

Med det sagt, fru talman, tackar jag återigen för interpellationen och för Johan Anderssons engagemang i frågan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:58
19 januari

Svar på
interpellationer

§ 4 Svar på interpellation 2023/24:295 om ersättningen för så kallad dold mervärdesskatt

Anf. 8 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Den förra interpellationsdebatten gick något snabbare än vad jag hade räknat med, men jag hann precis in i kammaren i tid.

Fru talman! Niklas Karlsson har frågat finansministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att korrigera den överkompensation av mervärdesskatt som beskrivs i interpellationen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Kommuner och regioner får statlig ersättning för mervärdesskatt vid inköp inom vården, skolan och omsorgen i sin egen verksamhet. Privata utförare har samma kostnad för mervärdesskatt i dessa verksamheter men får ingen statlig ersättning. I stället får kommuner och regioner en schablonersättning, normalt 6 procent, för att kompensera för att privata utförarens pris är högre. Syftet med schablonersättningen är alltså att förhindra att mervärdesskatten ska avgöra om kommuner och regioner väljer att bedriva verksamhet i egen eller extern regi. Utredningen för översyn av ersättning till kommuner och landsting för s.k. dold mervärdesskatt (SOU 2015:93) kom fram till att schablonersättningen var för hög och föreslog en sänkning till 5 procent. Jag kan konstatera att den föregående regeringen valde att inte gå vidare med förslaget.

Schablonersättningen på 6 procent är gemensam för alla verksamheter. Den faktiska nivån på mervärdesskatten skiljer sig dock åt, bland annat beroende på personalintensiteten. För verksamheter med stor andel personalkostnad blir ersättningen för dold mervärdesskatt för hög i förhållande till schablonersättningen. Utredningen konstaterade att så var fallet men ansåg att en schabloniserad ersättning var att föredra framför andra utformningar av ersättningen. Det är också inom personalintensiva områden som kommunerna valt att bolagisera sin verksamhet. Jag vill i det sammanhanget betona att ersättningen syftar till just konkurrensneutralitet, inte till att kommunerna ska bolagisera sin verksamhet.

Beräkningarna som låg till grund för förslaget utgick från kostnader 2013. En hel del tid har passerat sedan dess, och det går inte att utesluta att utvecklingen sedan dess har medfört förändringar, till exempel till följd av ökad andel användning av inhyrd personal eller tekniska hjälpmedel och utrustning. Schablonersättningen bör så långt som möjligt motsvara de faktiska kostnaderna, och en diskussion om ändrad ersättningsnivå skulle därför behöva utgå från ett mer aktuellt underlag.

För närvarande bereds inga förslag om ändring av schablonersättningen, men regeringen följer utvecklingen i denna fråga.

Anf. 9 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag kan väl konstatera att det som statsrådet och regeringen framför i frågan är svagt positivt om än lite luddigt och intetsägende.

Det här med dold mervärdesskatt kan te sig ganska tekniskt och komplicerat. Det handlar om att när kommuner väljer att bedriva en del av sin verksamhet i privat regi, upphandlad eller egen, ska det vara samma villkor om den bedrivs i bolag eller i kommunal regi. Det är en i grunden rimlig hållning, om man nu tycker att marknadslogiken ska styra välfärdsproduktionen.

Detta är en interpellation ställd av mig inte i första hand för att ha en debatt om de ideologiska principerna utan i akt och mening att verkligen hitta ett system där just den neutralitet som såväl jag som statsrådet och regeringen efterlyser ska föreligga i verkligheten. Det är klart att vi har olika syn på privatiseringar, när det gäller både förtjänster och konsekvenser. Men när de väl finns, när vi väl har det här systemet, måste vi ha den neutralitet som vi båda talar om.

Det som statsrådet framför i sitt svar uppfattar jag som sagt som svagt positivt. Statsrådet ska få möjlighet att kommentera det. Men samtidigt väljer statsrådet att i sitt svar säga att man följer frågan men att den i övrigt inte bereds i regeringen. Då funderar jag på vad det här svaret egentligen är värt. Det är lite positivt, men man är inte beredd att göra någonting.

Om statsrådet menar det han säger i sitt svar, att syftet med ersättningen i grunden är konkurrensneutralitet och inte att kommunerna ska bolagisera sin verksamhet, menar jag att det vore rimligt att regeringen inte bara följer frågan utan också gör någonting åt det. Om de uppgifter som har legat till grund för det förslag som tidigare regeringar har arbetat fram inte längre är adekvata, om de är gamla och behöver uppdateras, blir det ytterligare ett argument för att man ska inte bara följa frågan utan faktiskt också bereda den.

Med tanke på statsrådets svar undrar jag om statsrådet verkligen ser och förstår problemet. Instämmer regeringen i den bedömning som jag gör i min interpellation om att det system vi har i dag snarare blir ett incitament för just den bolagisering som vi båda ger uttryck för i den här debatten att det inte ska vara? Om så inte är fallet, vad bör vi göra? Bör vi inte i så fall vara tydliga och ärliga med vilken uppfattning vi egentligen har?

Anf. 10 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det finns många frågor som regeringen följer utan att konkreta åtgärder föreligger här och nu. Vi följer många frågor för att sedan eventuellt vidta konkreta åtgärder. Jag tycker alltså inte att det är märkligt att jag svarar på interpellationen att vi följer frågan men att det just nu inte ligger några konkreta förslag eller initiativ på bordet. Det är inget konstigt. Det gäller många frågor.

Jag kan tycka att kritiken är något märklig. Regeringen har nu suttit i drygt ett år. Den förra regeringen tog emot en utredning som hade förslag på en korrigering av schablonersättningen. Den gick ut på remiss. Sedan valde den förra regeringen att inte göra någonting åt detta. Det gick sju år

från att utredningen togs emot, gick ut på remiss och det blev ett regerings-skifte och regeringen fick avgå – den fick i och för sig avgå ett par gånger under de åren. Under de sju åren valde Socialdemokraterna att inte göra någonting åt frågan.

Om den här regeringen skulle komma fram till att en korrigering av schablonersättningen behöver göras måste det föregås av en ny utredning eller åtminstone någon form av uppskattning. Siffrorna som ligger till grund för den förra utredningen, som togs emot 2015 av den socialdemokratiska regeringen, är i dag för gamla. Vi ska också komma ihåg att det fanns kritik mot de siffrorna från en del aktörer, som tyckte att siffrorna inte riktigt stämde. Och en del remissinstanser kritiserade att underlaget var bristfälligt. Vi kan alltså inte gå rakt av på den utredningen. Det har runnit för mycket vatten under broarna sedan dess.

Det kan finnas många olika skäl till att en kommun väljer att bolagisera exempelvis sin äldreomsorgs verksamhet. Jag har också läst artiklar om att en del kommuner använder det här som ett argument. Men det finns också andra argument för att man väljer att bolagisera. Det ska dessutom sägas att det rör ett fåtal kommuner. Man kan välja att bolagisera, att lägga ut på entreprenad och tillämpa valfrihetssystem enligt LOV. Det finns många olika sätt att bedriva olika typer av sociala verksamheter på. Men ett fåtal kommuner använder absolut det här som ett argument. Det är klart att det ger en signal om någonting.

Jag stänger absolut inte dörren för att se över systemet och schablonersättningen eftersom den finns där för att skapa konkurrensneutralitet. Sedan vet vi att det finns för- och nackdelar med en schablonersättning. Nackdelen är att den inte blir så precis som den skulle behöva vara, vilket gör att en del verksamheter tenderar att gynnas av en schablonersättning medan andra verksamheter tenderar att missgynnas. Det kan vi se i det här fallet också. Samtidigt skapar en schablonersättning ett enkelt system. Och administrationen minskar. Det finns alltså både för- och nackdelar med schablonsystem.

Jag konstaterar ändå att både den förra regeringen och den här regeringen har valt att ha kvar systemet. Om vi ska göra en förändring behöver en ny översyn göras.

Anf. 11 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Jag är inte i första hand ute efter att vara polemisk i denna interpellationsdebatt. Jag ska därför inte uttrycka det som att jag blir besviken, men jag hade ändå hoppats på lite bättre svar från statsrådet. Jag ägnar mig nämligen inte åt kritik utan försöker ägna mig åt en problembeskrivning, som vi enligt statsrådets interpellationssvar är överens om.

Jag blir då fundersam över och begriper inte riktigt varför statsrådet och regeringen inte väljer att göra någonting. Jag är inte ute efter att vara polemisk. Jag tycker att vi borde göra någonting åt detta.

När den konkurrensneutralitet, att villkoren ska vara lika, som vi båda omhuldar – jag i min interpellation, och statsrådet i sitt svar – inte föreligger borde vi göra något åt det. Då tycker jag inte att ansvarigt statsråd kan säga bara att man följer frågan och är beredd att eventuellt vidta konkreta åtgärder.

Prot. 2023/24:58
19 januari

Svar på
interpellationer

Statsrådet påstår att de uppgifter som tidigare låg till grund för att göra en förändring inte längre är aktuella. Bara det är skäl för att uppdatera de uppgifterna, att titta på hur verkligheten ser ut i dag för att sedan eventuellt justera så att den konkurrensneutralitet vi båda säger oss vilja ha kan uppstå igen.

Jag undrar helt enkelt om statsrådet inte ser allvaret i problemet. Om statsrådet och regeringen gör det kan man nämligen inte uttrycka att man absolut inte stänger några dörrar. Man borde uttrycka att vi borde titta på det här, bland annat därför att vi ska uppdatera oss efter verkligheten och uppdatera de uppgifter som inte längre är aktuella.

Vi borde dessutom fundera på de konsekvenser detta får. Jag ska ta ett räkneexempel. Kommunerna får med den dolda mervärdesskatten en överkompensation i mervärdesskattesystemet. Vi vet att det föreligger, och det skulle förmodligen visa sig även om vi uppdaterar siffrorna. Vi får alltså en gökunge i det offentliga systemet. Man skor sig genom skatteplanering på statens kassa. Det är inte rimligt att ha det på det sättet. Det skapar dessutom incitament till just den bolagisering vi säger inte ska förekomma på grund av de här skälen.

Min hemkommun Landskrona har valt att bolagisera sin omsorgs verksamhet, just för att kunna stärka kommunkassan. Bedömningen är att om man bolagiserar verksamheten i ett kommunalt bolag frigör man 15–20 miljoner kronor i kommunens kassa. Man säger att man behöver de pengarna. Men det är staten som skickar dem i överkompensation.

Om man räknar baklänges innebär de där 15–20 miljonerna i en stad med ungefär 45 000 invånare mellan 350 och 450 kronor per invånare. Fyra kommuner i vårt land har inlett den här processen. Om den resan fortsätter och alla 290 kommuner vill göra detta handlar det om 10 miljoner invånare gånger 350–450 kronor. Det blir enorma summor – miljarder – som staten ska skicka till kommunerna.

Om man vill stärka kommunkassan med ytterligare miljardsatsningar, vilket jag tycker är rimligt, ska de ingå i det generella statsbidragssystemet och inte komma genom att kommunerna skatteplanerar för att få pengar av staten. Samtidigt blir det då ett incitament för att styra en utveckling där man privatiserar och bolagiserar kärnan i välfärdsverksamheten. Det här borde vi göra någonting åt om vi nu har en gemensam uppfattning om att neutralitet inte föreligger.

Anf. 12 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det är relativt vanligt att interpellanten och oppositionen önskar bättre svar från regeringen. Det är en kritik vi ofta får ta emot i interpellationsdebatterna, så den tar jag ganska lätt på.

Niklas Karlsson har ställt en fråga till mig om när – om jag minns rätt – regeringen ska göra något åt detta. Då måste jag ändå få ställa en motfråga. Om Socialdemokraterna nu är så ivriga när det gäller detta – varför gjorde de ingenting under de åtta år de hade regeringsmakten? En utredning blev ju färdig sju år innan regeringsskiftet. Varför hetsar ni om att detta måste ske nu? Ni hade möjligheten att göra något ända fram till oktober 2022. Det tycker jag är märkligt. Jag tar mig rätten att ställa den motfrågan. Var kommer denna plötsliga iver ifrån när man var helt passiv i sju år?

Schablonersättningen på 6 procent som finns nu tycks överkompensera viss verksamhet och underkompensera annan verksamhet, enligt vad utredningen visar. I ivern att inte överkompensera får vi vara försiktiga och inte dra ned schablonersättningen så mycket att det blir en nackdel för privata utförare och en konkurrensfördel att bedriva verksamhet i kommunal regi.

Skulle man sänka schablonersättningen från 6 till 5 procent är min minnesbild att det motsvarar 1,3 miljarder kronor som då rycks undan från kommunsektorn. Det är klart att 1,3 miljarder kronor inte är några jättesummor om man tittar på hur mycket kommuner och regioner omsätter totalt. Men det skulle ändå innebära en minskning på 1,3 miljarder kronor till kommunsektorn, vilket såklart kan riskera att få konsekvenser för välfärden. Därför tycker jag att man inte får ivra fram i detta.

Jag säger återigen att jag inte stänger någon dörr för att se över denna fråga igen. Vi har ju en gemensam uppfattning om att konkurrensneutralitet ska råda mellan privat och offentlig regi. Jag välkomnar att Socialdemokraterna nu också står bakom detta. Det har varit lite si och så runt om i landet och funnits tendenser i många vänsterstyrda kommuner att snarare överkompensera kommunal verksamhet i förhållande till privat. Det tycker jag är olyckligt. Om vi kan ha en gemensam syn på att man ska ha konkurrensneutralitet mellan privat och kommunal sektor välkomnar jag det beskedet.

Anf. 13 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Det är naturligtvis så att när vi nu har systemet med marknadslogik och tillåter bolagisering och privatisering även i offentlig välfärdproduktion måste neutralitet föreligga. Det är klart att vi har en gemensam syn, men det ska vara neutralt på båda håll. Det ska inte finnas fördelar för vare sig det privata eller det offentliga. Det finns det i dag, och det är ett bekymmer därför att man får en överkompensation som vi behöver rätta till.

Fru talman! Jag tycker att statsrådet ska läsa interpellationen igen, för minnet är uppenbarligen kort och fel. Jag frågade inte om när man avser att vidta åtgärder, utan om vilka. Det enda svar jag får är att man följer frågan men i övrigt inte är beredd att göra någonting trots att man inser att uppgifterna som finns är gamla och behöver uppdateras innan man kan ta nästa steg.

Att den socialdemokratiska regeringen inte gjorde någonting är en sanning med modifikation. Man hade ju en utredning som blev en lagrådsremiss men som aldrig blev en proposition utan bara en förordningsförändring. Det skedde alltså någonting. I efterhand kan jag konstatera att man borde ha gjort mer av det.

Jag är inte ute efter att nita den borgerliga regeringen – åtminstone inte i den här frågan eftersom vi har en gemensam uppfattning. Statsrådet borde alltså vara mer ödmjuk och säga att vi kan göra någonting gemensamt. Jag sträcker ut en hand. Jag tycker att statsrådet och regeringen borde ta den, inte ägna sig åt anfall som bästa försvar och höja tonläget när man står rätt naken i den politiska debatten.

Här kan vi göra gemensamma saker, och vi kan göra dem bättre. Låt oss göra det! Statsrådet kan svara med ett kort ”naturligtvis” i sitt inlägg.

Anf. 14 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag uppskattar att oppositionen föreslår vad jag ska säga i mitt sista inlägg, men jag kommer att vara lite mer mångordig än så. Jag ber om ursäkt – det är mycket i mitt huvud. Det frågades inte om när utan om vilka åtgärder ministern avser att vidta.

Jag tar gärna emot en utsträckt hand. Jag ber om ursäkt om jag är för polemisk i den här debatten. Det var inte riktigt meningen, men någon gång kan man få ha lite stuns också i den här talarstolen.

Jag vill inte bygga upp någon onödig polemik i den här frågan. Det är jättebra om vi är överens om grundförutsättningarna att det ska vara konkurrensneutralitet mellan privat och offentligt driven verksamhet.

Vad jag vet har ingenting hänt det senaste året, alltså under den tid jag har suttit som statsråd med ansvar för de här frågorna, som skulle motivera att vi gör en förändring nu som inte lika gärna kunde ha gjorts under förra mandatperioden. Jag var bara ute efter att få svar på en seriös motfråga om varför man inte gjorde någonting med utredningen som kom fram. Det var bara en fråga mot bakgrund av att man hade så många år på sig att göra detta.

Jag kan lova att vi ska fortsätta följa frågan. Bedömer vi att det behöver vidtas åtgärder kan vi ta kontakt med Socialdemokraterna och komma överens om detta tillsammans. Det ska råda konkurrensneutralitet mellan privata och kommunala utförare.

Det här är också en uppmaning till kommunpolitikerna i de 290 kommunerna, oavsett styre, att behandla egen och privat regi på samma sätt. Där haltar det faktiskt lite då och då. Det kan jag säga av egen erfarenhet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2023/24:325 om regeringsarbetet och styrningen av Regeringskansliet

Anf. 15 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Patrik Björck har frågat statsministern om han kan redogöra för hur Regeringskansliets löneprinciper kom till och om dessa principer kommer att tillämpas. Frågan har ställts mot bakgrund av en debattartikel i Dagens Nyheter. Interpellationen har överlämnats till mig.

Lönedirektiven tas fram som ett led i det årliga arbetet med att se över lönen för de medarbetare som omfattas av ramavtalet för lönesättning i staten. Direktiven innehåller bland annat de principer och verksamhetsprioriteringar som ska ligga till grund för lönesättningen. För Regeringskansliet är detta ett viktigt instrument för att kunna rekrytera, motivera, utveckla och behålla skickliga medarbetare.

I myndigheten Regeringskansliet är det förvaltningschefen och organisationen under honom som ansvarar för att ta fram direktiven. I arbetet med dessa görs inledningsvis en analys av myndighetens kompetensförsörjningsutmaningar, varvid behovet av prioriteringar tydliggörs. I det arbetet deltar departementen och de fackliga organisationerna. En dialog förs även med Regeringskansliets politiska ledning där inriktningen stäms av på en övergripande nivå. Processen för att ta fram årliga lönedirektiv har varit densamma under en längre tid.

Avsikten har inte varit att den omständigheten att man arbetar med genomförandet av Tidöavtalet i sig skulle ge medarbetare högre lön. Fördelningen av det ekonomiska utrymmet speglar inte heller någon sådan ambition.

Höstens lönerrevision är i sitt slutskede. Liksom tidigare år har man prioriterat skickliga medarbetare som har presterat väl och åstadkommit efterfrågade resultat inom alla verksamhetsområden.

Anf. 16 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Som framgick av svaret har jag frågat statsministern om han kan redogöra för hur Regeringskansliets löneprinciper kom till och om dessa principer kommer att tillämpas. Det är lite sorgligt att det inte är statsministern som är här och svarar på den fråga som är ställd till statsministern.

Den som är noggrann och lyssnar på vad som sägs i talarstolen kan konstatera att civilministern i den tidigare interpellationsdebatten, med Niklas Karlsson, förklarade varför det var han som svarade på den interpellation som Niklas Karlsson ställt till finansministern. I sitt svar, fru talman, till Niklas Karlsson säger civilministern: "Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen." Man kan ha en viss förståelse och respekt för att den som har frågorna i regeringen också är den som tar dialogen med riksdagens ledamöter. Interpellationsdebatter är ju en del av riksdagens kontrollmakt över regeringen och ska tas på stort allvar. Då känns det naturligtvis seriöst och bra att det är civilministern som kommer hit till kammaren och tar debatten med ledamöter om frågor som civilministern har ansvar för.

Fru talman! Jag återgår till den interpellation som jag har ställt till den av riksdagen utvalde statsministern. Statsministern har i sin tur utsett sina regeringsledamöter, som ska kunna ställas till svars av riksdagen, till exempel i interpellationsdebatter.

Statsministern är inte bara regeringschef. Statsministern är också chef för Regeringskansliet. I vilken del av Erik Slottners ansvarsområden ingår det att vara regeringschef? Är civilminister Erik Slottner också vice statsminister? Är civilministern också vice kanslichef? I vilken del är det som civilminister Erik Slottner kommer och tar över det här ansvaret från statsministern?

Är det så att vi har en statsminister som helt enkelt väljer att inte ta ansvar för de uppgifter som åligger statsministern? Då är det en viktig signal inte bara till riksdagen utan också naturligtvis till väljarna, som ytterst har att ställa krav på att vår konstitution fungerar och att riksdagen har möjlighet att kontrollera regeringen genom till exempel interpellationsdebatter. Därför måste frågan, fru talman, som jag hoppas att jag får svar på här vara: I vilken roll är det som civilministern övertar statsministerns ansvar, och är det generellt så att det är civilministern som ska leda regeringen och Regeringskansliet? Är det så vi ska tolka det här?

Nu är det här tyvärr inte en engångsföreteelse, utan statsministern smiter undan sitt ansvar och lämnar över interpellationer till ministrar som inte har ansvar för det som interpellationerna avser. Det här är allvarligt, tycker jag, fru talman, och det är någonting som man borde fundera över. Kanske borde talmanspresidiet fundera över detta och föra en dialog med Regeringskansliet om hur riksdagens viktiga kontrollmakt hanteras.

Anf. 17 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Nu blev det här ett inlägg från Patrik Björck om själva formfrågan. Den kommer jag inte att kommentera så mycket mer än genom att säga att jag har fått den här interpellationen given till mig. Det har förmodligen att göra med att jag i min roll som civilminister har ansvar för den statliga arbetsgivarpolitiken. Sedan är det så att det inte är någon minister som i sig är ansvarig för lönedirektiv och sådant, eftersom det inte är en politisk fråga; det är ingen minister som sätter löner. I och med att frågan i sig inte är politisk är det kanske inte självklart vilken minister som ska besvara interpellationen. Men eftersom statlig arbetsgivarpolitik ligger under civilministern finns en logisk koppling till att jag får svara på den här interpellationen. Det är den kommentar jag ger i formfrågan.

Anf. 18 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Detta inlägg var väl kanske vad man kunde förvänta sig. Men det är ju faktiskt så att statsministern ytterst är ansvarig för både Regeringskansliet och regeringen. Jag skulle kunna förstå om det hände vid något enstaka tillfälle, om statsministern var sjuk eller hade några andra uppdrag som gjorde att det var svårt att hitta någon plats i kalendern, att han lämnade över interpellationer. Men tendensen är ju att statsministern lämnar över samtliga interpellationer lite random till vilken minister som helst i regeringen, och det är naturligtvis beklagligt.

Jag övergår till det som jag hade velat diskutera med statsministern: direktivet där det framgår att Regeringskansliet särskilt kommer att prioritera personer som arbetar med att genomdriva Tidöavtalets politik. Det här är inte bara något som har upprört mig och övriga riksdagsledamöter, åtminstone från mitt parti, utan det här är någonting som upprör både statsvetare och folk som har till uppgift att kontrollera statsmakten, utöver den kontroll vi har i riksdagen, det vill säga till exempel journalister. Det är väldigt många organisationer ute i Sverige, bland annat Civil Rights Defenders, som tar upp det här som ett exempel på att Sverige håller på att tappa i demokratisk status. Detta är inte någon liten fråga. Det är en oerhört viktig fråga.

Dessutom leder frågan fram till att man funderar lite, och inte bara över vem som är regeringschef – civilministern eller statsministern. Man återkommer naturligtvis också till det här som inte bara ett politiskt utan också ett konstitutionellt problem. Vem är det egentligen som leder regeringen? Är det Jimmie Åkesson som är den verkliga ledaren för regeringen? Är det därför man driver igenom den här typen av direktiv, som särskilt ska politisera opolitiska statstjänstemän vid lönesättningen? Det är sakfrågan, och den upprör som sagt inte bara mig utan väldigt många som studerar det här. Jurister, statsvetare och journalister med lång erfarenhet av att följa svensk politik tycker att detta är mycket anmärkningsvärt och att det finns starka skäl att kritisera det.

Men för att försöka se lite positivt på svaret och se om man kanske kan komma framåt lite grann, fru talman, uppfattar jag det som att civilministern är hitskickad för att göra en pudel och mer eller mindre direkt erkänna att det var ett missgrepp och ett fel att gå ut med den här typen av politiseringar av statsförvaltningen. Civilministern säger trots allt i svaret – och det kan jag vara tacksam för, fru talman – att avsikten inte har varit att man ska använda sig av det här direktivet på så sätt att man skulle ge medarbета-

re högre lön för att de arbetar med genomförandet av Tidöavtalet. Det är vad civilministern svarar. Civilministern svarar också – detta kan jag inte riktigt kontrollera, men jag tar naturligtvis civilministerns ord för sanning – att det inte heller har blivit så. Civilministern säger i interpellationssvaret att det efterfrågade resultatet har åstadkommit inom alla verksamhetsområden och att direktivet faktiskt inte använts i praktiken.

Då blir mina frågor, fru talman, till civilministern: Kan vi vara överens om att det var en överlappsgärning att gå ut med den här typen av direktiv? Är det så att man från regeringens sida nu tar avstånd från det här direktivet och erkänner att det var fel?

Anf. 19 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Först och främst ska det återigen sägas att lönedirektivet inte är ett politiskt beslutat direktiv. Löner sätts inte av regeringen eller av politiska partier. Därmed har inte lönedirektivet för Regeringskansliets medarbetare varit uppe på politisk nivå eller varit föremål för någon förhandling mellan regeringen och Sverigedemokraterna, vilket insinueras här. Det förankras på ett övergripande plan på politisk nivå med regeringen, men inte mer än så. Den förankras djupare med de fackliga organisationerna.

Regeringskansliet finns till bland annat för att regeringens politik och vilja ska förverkligas i praktiken och i verkligheten. Regeringens vilja och politik utfästs bland annat i regeringsförklaringen, som också nämns i lönedirektivet, som i sin tur grundar sig på bland annat Tidöavtalet.

Varför de två dokumenten, regeringsförklaringen och Tidöavtalet, nämns var just för att exemplifiera vad som är viktigt för att få kompetensförsörjning för att kunna driva igenom det som finns i regeringsförklaringen och Tidöavtalet. Det var inte avsett att lönepremiera medarbetare som jobbar just med dessa frågor.

Jag behöver inte stå här och pudla. Det har gjorts från väldigt många håll. Det var en olycklig formulering. Det innebär inte att regeringen tar avstånd från hela lönedirektivet. Men den här formuleringen har inte varit bra. Det har statsministern sagt i en artikel i Dagens Nyheter.

Jag kan citera direkt vad HR-direktören har förtydligat på Regeringskansliets interna nät Klaranätet: "Avsikten med formuleringarna i lönedirektivet var att exemplifiera sådana områden där det är särskilt viktigt att säkerställa verksamhetens mål och kompetensförsörjningsbehov. Att biträda regeringen i genomförandet av sin politik, som bland annat regeringsförklaringen och Tidöavtalet ger uttryck för, är förstås självklart.

Jag vill förtydliga att lönesättande chefer i år, såväl som tidigare år, ska prioritera skickliga medarbetare som har presterat väl och åstadkommit efterfrågade resultat inom alla verksamhetsområden."

Det är just för att förtydliga att den tolkning som har gjorts av bland annat oppositionen, men ska sägas också av journalister och statsvetare, inte är korrekt. Därför har vi också sagt att formuleringen var olycklig och egentligen aldrig borde ha tillkommit.

Anf. 20 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Nu svarar civilministern här att direktivet inte var föremål för någon förhandling. Det är också en av de saker som har kritiserats hårt. Den fackliga organisationens uppfattning är att man har haft en förhand-

ling med arbetsgivaren om lönedirektiv. Sedan har detta kommit helt vid sidan om utan förhandling. Man har alltså inte fullgjort sin skyldighet som arbetsgivare. Det är ytterligare en försvårande omständighet.

Nu tycker jag i och för sig att det är tacknämligt, fru talman, att civilministern här tar till sig den massiva kritik som har varit från politiskt håll, journalister, jurister och statsvetare och erkänner att det var fel. Regeringen har gjort fel. Det var väldigt bra och tillfredsställande.

Att det inte förelåg någon förhandling, som civilministern sa, var en av de saker som kritiserades så hårt. Jag hade också tänkt ställa frågor om hur de förhandlingarna i så fall gick till, när tillägget fördes in och så vidare.

Vi kommer väl inte vidare med den delen. Vi får konstatera att vi har en regering som i den här mycket olyckliga situationen att man styrs av Sverigedemokraterna hamnade i ett läge där man gjorde fel, hade olyckliga formuleringar och inte klarade av att styra Regeringskansliet.

Man klarade inte av sin uppgift att hantera regeringsarbetet. Det har civilministern nu tagit ansvar för. Det får vi väl tacka för. Det var fel, olyckligt och ett stort misstag.

Anf. 21 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det sistnämnda var verkligen en långtgående slutsats av Patrik Björck. Han menar i sitt inlägg att jag i mitt inlägg har omintetgjort eller underkänt hela Regeringskansliets funktionssätt och regeringens arbete. Det var ett jättetransigt inlägg, om jag får säga det själv.

Jag har som civilminister inte varit inblandad i revideringen av lönedirektivet. Jag sa inte att det inte har föranletts av några förhandlingar, men det har inte föranletts av *politiska* förhandlingar.

Det är inte så att vi har suttit på regeringssammanträde och bjudit in Sverigedemokraterna dit och suttit och förhandlat om lönedirektivet. Det har inte gått till på det sättet, som jag tyckte att det insinuerades här, att det är Sverigedemokraterna som har styrt regeringen i politiska förhandlingar. Så har det inte gått till.

Ibland kan formuleringar tolkas lite olika. Ibland blir inte alltid utfall och tolkningar av olika formuleringar de man hade önskat från början. Då får man gå ut efteråt och säga: Det här var inte avsikten med formuleringen. Avsikten var att exemplifiera sådant som ligger till grund för regeringens politik.

Regeringskansliet finns till bland annat för att förverkliga regeringens vilja och politik. De tar sig uttryck i regeringsförklaringen och i Tidöavtalet. Därför är det väldigt viktigt att vi har resurser och kompetensförsörjning som kan se till att regeringens vilja i demokratisk ordning genomförs i verkligheten. Då exemplifierar man detta.

Det har tolkats som att man ska politisera lönesättningen. Eftersom det har tolkats på det sättet har vi självklart rättat till detta och sagt det offentligt både från statsministern och från HR-ansvariga på Regeringskansliet så att vi tolkar detta på rätt sätt. Det är var som har skett och ingenting annat, Patrik Björck.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 22 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talmän, ledamöter! Ida Ekeröth Clausson har frågat finansminister Elisabeth Svantesson vad statsrådet avser att göra för att minska överskuldssättningen och de ekonomiska klyftorna i samhället. Interpellationen har överlämnats till mig.

Interpellanten har tidigare ställt liknande frågor den 15 mars, den 5 juni och den 10 oktober.

Regeringen tar frågorna om överskuldssättning och ekonomisk utsatthet på stort allvar och arbetar med att ta fram åtgärder för att motverka de problem som frågeställaren belyser.

Vi har ett allvarligt ekonomiskt läge, och regeringen arbetar brett och långsiktigt för att dämpa inflationen, som är roten till många av de ekonomiska problem som människor möter. Vi stöttar också de ekonomiskt mest utsatta hushållen. I budgetpropositionen för 2024 har regeringen bland annat föreslagit att den tillfälliga höjningen av bostadsbidraget förlängs ytterligare sex månader till och med den 30 juni 2024. Vi sänker också ett antal olika skatter, däribland skatten för låga och normala inkomster.

Regeringen arbetar fokuserat med frågan om enskildas överskuldssättning. Överskuldssättningsutredningen har lämnat ett betänkande som innehåller förslag som syftar till att minska överskuldssättningen hos enskilda. Förslagen bereds nu inom Regeringskansliet. Det kan även nämnas att i ett regleringsbrev för 2024 har Kronofogdemyndigheten fått i uppdrag att rikta förebyggande åtgärder mot extra utsatta grupper för att minska risken för överskuldssättning samt öka möjligheterna för personer som fått avslag på sin ansökan om skuldsanering att komma till rätta med sin ekonomiska situation. Därtill har Konsumentverket fått i uppdrag att genomföra insatser för att förstärka stödet till den kommunala budget- och skuldrådgivningen.

Regeringen fortsätter följa utvecklingen på konsumentkreditmarknaden och arbetar för att säkerställa ett ändamålsenligt konsumentskydd. I sammanhanget kan nämnas att ett nytt konsumentkreditdirektiv nyligen antagits. Direktivet syftar bland annat till att stärka konsumentens ställning på konsumentkreditmarknaden.

Regeringen har även gett Finansinspektionen det samlade näringsrättsliga tillsynsansvaret över konsumentkreditinstitut. Det innebär en samlad tillsyn över kreditprövningar som görs av kreditgivare som står under Finansinspektionens tillsyn.

I våras gav regeringen Konkurrensverket och Konjunkturinstitutet i uppdrag att analysera konkurrenssituationen och prisutvecklingen inom dagligvaruhandeln och andra branscher där bristande konkurrens kan tänkas vara en orsak till ökade priser.

Därtill kan nämnas att regeringen har överlämnat en proposition med förslag om att det ska införas skriftlighetskrav vid telefonförsäljning av spel om pengar. Kravet syftar till att stärka skyddet för konsumenterna.

Då interpellanten anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmannen att Niklas Karlsson (S) i stället fick delta i interpellationsdebatten.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 23 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Under hösten har vi i olika medier och nyhetsutsändningar kunnat ta del av vad som sker med den ökade skuldsättningen i vårt land. "Skuldberget hos Kronofogden det högsta någonsin" och "Ungas skulder fortsätter att öka" är bara några av de rubriker vi har läst under hösten.

Kronofogdemyndigheten, som jobbar med de här frågorna, visar hur ökningen har sett ut och bedömer att den fortsätter framöver. Det som kanske är särskilt allvarligt i sammanhanget är de unga som hamnar i skuldfällan. Vi vet av erfarenhet att om man i tidiga åldrar hamnar i en sådan situation blir det också bekymmersamt att senare i livet få ordning på sitt liv och komma ur den skuldfälla som man har hamnat i.

Häromdagen kom också Finansinspektionen med en rapport där man följer upp samma sak, *Finansiellt välbefinnande och allmän hälsa i Sverige*. I den skriver Finansinspektionen att den ekonomiska situationen begränsar möjligheten att göra saker som är viktiga. Det skapar oro och stress. En av tre har de senaste tolv månaderna haft svårt att klara löpande utgifter som mat och hyra.

Argumenten är naturligtvis kända. Precis som statsrådet anför i sitt svar har Ida Ekeröth Clausson vid fyra tidigare tillfällen ställt de här frågorna till regeringen, och det finns också andra ledamöter i Sveriges riksdag som har lyft detta. Beskedet till statsrådet är nog att han får vänja sig vid att komma till kammaren för att prata om detta, för det handlar om en allvarlig och oroande utveckling som vi måste bryta.

Jag kan konstatera att regeringen vidtar många och faktiskt också bra åtgärder som statsrådet redovisar i sitt interpellationssvar. Det handlar om bostadsbidrag och om överskuldsättningsutredningen, som nu fångas upp, om än kanske något sent, kan man tycka, åtminstone när man sitter i opposition. Regeringen styr genom regleringsbrev och ger uppdrag till Konsumentverket och ställer ytterligare krav vid till exempel telefonförsäljning.

Det är gott så, alldeles utmärkt. Det är nödvändiga och viktiga åtgärder. Men den skuldsättning vi nu ser i vårt land, som ökar och sätter allt fler i skuldfällan och skapar oro och stress är också ett symptom på något annat. Den är ett symptom på ökad fattigdom och ökade ekonomiska klyftor. Då kan man bredda diskussionen. Det var också en av anledningarna till att den här interpellationen i första hand var ställd till finansministern och inte till finansmarknadsministern. Det kommer att krävas andra åtgärder än de åtgärder som statsrådet redovisar i sitt interpellationssvar i dag.

Då återstår frågan, om än möjligen ledande och smått retorisk: Vad gör regeringen åt den ökade fattigdomen och de ökade klyftorna?

Anf. 24 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag har den största och djupaste övertygelse om att Niklas Karlsson och hans partikamraters engagemang i den här frågan är äkta. Har man mött människor som sitter fast i den här typen av problematik kan man inte gå från sådana möten oengagerad.

Det handlar om unga människor som har ryckts med i en konsumtion som de inte kan betala för. De har utsatts för olika typer av marknadsföring av lån och snabba krediter, eventuellt i ett sammanhang där riktiga kreditprövningar inte har krävts. Det kan handla om småbarnsföräldrar, män och kvinnor, som har genomgått skilsmässor och hamnat i djupa problem i li-

vet och fått svårt att betala för sig. Inte sällan kan det handla om människor med underliggande psykiatriska problem, till exempel bipolär sjukdom. Man befinner sig i ett maniskt skov och tar lån och drar på sig skulder som man egentligen inte kan betala.

I grund och botten har allt detta inte ett ensamt svar, men det finns en viktig sak att säga: Vi i Sverige måste värna en kultur där man inte får ge lån till människor som inte kan betala dem. Det är annars att göra dem en björntjänst, för att använda ett klassiskt uttryck. Det kanske tillför lite lättnad här och nu, men det blir långsiktiga problem. Sedan måste det givetvis balanseras mot möjligheten att ta korta och snabba krediter. De fyller ju också en funktion för att hjälpa grupper i samhället som kan ha svårt att betala en större och dyrare sak här och nu. Det är olika intressen som behöver vägas mot varandra.

Jag är glad över att Niklas Karlsson uppskattar regeringens arbete på det här området. Det tycker jag ändå inte är en frikostig tolkning av det ledamoten säger. Jag redovisar också en lång lista med uppdrag och politiskt policyarbete för att komma åt det här problemet. Vi ska helt enkelt inte ha det så i Sverige att man kan låna pengar om man i grunden saknar förmåga att betala tillbaka dem. Det skapar stora problem.

För att hantera den typen av situationer ska vi ha andra skyddsnät i Sverige, och ytterst ett försörjningsstöd och andra typer av hjälp och stöd.

Om man inte vill att människor ska hamna i ekonomiska problem – ja, det är klart att det inte finns en enkel lösning på detta – kan man rikta in sig på det som Niklas Karlsson pekar på, nämligen att människor som går till jobbet och har en inkomst eller en pension inte ska behöva hamna i en situation där de inte kan täcka sina dagliga kostnader.

Det är också viktigt med informationsarbete och kunskapsackumulering hos de här grupperna, så att de förmår att fatta bra ekonomiska beslut. Men i grunden handlar det, precis som ledamoten pekar på, om att man ska ha en inkomst som det går att leva på.

Det är klart att människor som går till jobbet i Sverige ska ha det bra och att de som har jobbat ett helt liv i Sverige ska ha det bra. Därför genomför vi skattesänkningar riktade mot pensioner och mot låga och medelhöga inkomster för att hjälpa dessa grupper att möta den tuffa samhällsutveckling som vi har haft med stora prisökningar. Till exempel förlänger vi förstärkningen i bostadsbidraget för dem som behöver det allra mest. Vi tillför kommuner och regioner rekordbelopp i budgeten för att de ska kunna upprätthålla hög kvalitet i välfärdstjänsterna trots det tuffa läget.

Alla dessa åtgärder behövs, givetvis utan att man minskar drivkrafterna för människor att arbeta. Det är viktigt.

Jag tycker att Socialdemokraterna har en hemläxa att göra. Det brukar ju vara lite diskussioner om huruvida de någonsin har gjort något historiskt fel eller inte. Men att upprätthålla en arbetslinje och se till att de som arbetar får lön för det och att de som har gått till jobbet har nytta av det är ändå grunden för att vi ska ha ett sammanhållet samhälle.

Anf. 25 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Det kan ju te sig lite märkligt i en bransch som vår, som i grunden bygger på politisk konflikt – inte i bemärkelsen att man ska bråka, men man ska bryta åsikter mot varandra – att vi står här i dag och är så överens.

Prot. 2023/24:58
19 januari

Svar på
interpellationer

Å andra sidan kan man säga att när samsynen blir bred – det är ju detta som statsrådet efterlyser i den här debatten och i tidigare interpellations-svar – finns också möjligheten att åstadkomma någonting på kort sikt och med effektiva åtgärder. Jag tycker att det är bra.

Jag delar verkligen uppfattningen att vi ska värna en kultur som be-gränsar möjligheten till lån. Det är viktigt att man blir kreditprövad, att man är kreditvärdig och att man inte i stundens ingivelse tar snabba lån för att få en omedelbar behovstillfredsställelse eller vad det nu kan vara. Den balansen är naturligtvis viktig, och den måste man hitta. Den är ju uppen-barligen skev i dag med tanke på den överskuldssättning vi nu ser och hur den ökar, framför allt bland unga.

De åtgärder som regeringen vidtar är bra. Jag tycker man ska ge reger-ingen det erkännandet. Det är åtgärder som är nödvändiga, och de hade också vidtagits under en socialdemokratisk regering. Jag menar dock att det inte är tillräckligt. Det är också därför den här interpellationen är ställd till finansministern. Nu är det förstås ingen ursäkt för statsrådet, för reger-ingen fattar kollektiva beslut, men det hade varit klädsamt om finansminis-tern hade varit här.

Det ansvar som statsrådet Wykman har och de åtgärder som nu presen-teras är bra, men de är långt ifrån tillräckliga.

Man måste göra mycket mer. Det gäller arbetsmarknaden, men det handlar också om att se till att minska de ekonomiska klyftorna. Det hand-lar om att skydda de hushåll som nu tar den stora smällen i den ekonomiska krisen. Det handlar om att hjälpa vanliga löntagare så att de får mat på bordet, kan betala sin hyra och kanske inte bara det absolut nödvändigaste utan ibland också det lilla extra, det som gör livet gott att leva.

Då är de åtgärder som ligger bortom statsrådets portfölj, ansvarsom-råde, helt otillräckliga och i vissa fall direkt kontraproduktiva. Arbets-marknadspolitiken är avklädd – den finns knappt. Att driva en arbetslinje som bara handlar om skattesänkningar är inte rätt väg att gå. Det handlar snarare om att vi måste ha en arbetsmarknad där man har råd att leva på sin lön. Man ska inte behöva ha två eller tre arbeten för att få den inkomst som man behöver för att kunna leva ett rimligt liv.

Vi behöver en annan ekonomisk politik, som inte riktar sig mot att in-flationsskydda höginkomsttagares inkomster. Vi behöver en bättre fördel-ningspolitik. Vi måste trots en inflationsekonomi se de möjligheter vi har. Inflationsbekämpningen ska inte i första hand bäras av dem med lite lägre eller normala inkomster, utan det här ska vi göra gemensamt.

Regeringen gör ingenting åt detta.

Statsrådet skulle kunna göra det enkelt för sig och säga: Det där får du fråga finansministern om. Mitt svar skulle då vara: Det är precis det jag vill, men finansministern besvärar sig inte med att komma till kammaren.

Nu tror jag dock att statsrådets ansvarskänsla är lite större – jag tänker på regeringens beslutsfattande och kollektiva ansvar. Så jag ser fram emot att höra vad statsrådet tycker också när det gäller finansministerns ansvars-område.

Anf. 26 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Det gläder mig att Niklas Karlsson ser fram emot vad jag har att säga. Jag tror att han kan lära sig en hel del om han lyssnar noga.

Grunden är att människor behöver ett jobb att gå till. I de tider vi nu befinner oss i finns det tydliga upptrisker för arbetslösheten. Det behöver man möta, men man kan inte möta det på det traditionella socialdemokratiska viset genom att ställa stora grupper utanför arbetskraften.

Vi känner till den socialdemokratiska erfarenheten med massiva förtidspensioneringar. Det går att läsa i gamla artiklar hur Göran Persson gjorde och hur man fick Försäkringskassan att arbeta med att ställa stora grupper utanför arbetskraften. Den som har diskvalificerat en människa från att delta i arbetsgemenskapen har gjort något oerhört mot den människans välbefinnande och mot samhällets möjligheter att fortsätta att utvecklas.

Det krävs en arbetslinje i svensk politik. Det behövs en röst för de människor som ställer klockan på morgonen, går till jobbet, jobbar hårt, somnar trötta och sedan gör samma sak nästa dag. Det krävs en röst i svensk politik för de människor som har gjort detta under hela sitt liv – arbetat och slitit – och som nu är pensionärer.

Här finns det en djup sympati från denna regerings sida, men det finns också en djup insikt kring att detta behövs för att Sverige och samhället ska fungera.

När Niklas Karlsson svepande pratar nedlåtande om skattesänkningar för människor som går till jobbet och människor som har gått till jobbet vill jag å det starkaste opponera mot det. Det ska alltid löna sig att arbeta.

Sedan bygger vi starka, robusta och pålitliga skyddssystem för de människor som av olika skäl inte kan arbeta, men den huvudsakliga ingången måste alltid vara att de som har förmåga att göra det ska göra det. Oavsett om man temporärt har förlorat arbetsförmågan genom sjukdom eller om man inte har den kunskap som krävs på svensk arbetsmarknad för att man har invandrat hit kan man aldrig överge idén om att man faktiskt ska försörja sig själv, göra gott för andra människor och också bidra med skatteintäkter. Arbetslinjen saknas genomgående i det Niklas Karlsson pratar om.

Bidragssystem och transfereringssystem är nödvändiga och bra för ett tryggt samhälle, men det är inte så man kan bygga samhället. Det måste byggas på människors arbete.

Det är min uppfattning att vi generellt går från en politik som passivt iakttar samhällsproblem till en regering som nu aktivt tar tag i samhällsproblem oavsett om det gäller migrationen, kriminaliteten eller överskuld-sättningen. Detta hade hänt också under en socialdemokratisk regering, säger Niklas Karlsson. Man kan då fråga sig varför det inte gjorde det. Det är nu detta händer – jag tänker på alla uppdrag och åtgärder mot överskuld-sättning.

Det har funnits en utveckling som jag undrar ifall Socialdemokraterna inte såg eller inte ville ta tag i i regeringsställning. Förr i tiden erbjöds man kanske i större utsträckning en kredit när man skulle en bil och självklart när man skulle köpa bostad eller kanske göra ett större möbelinköp. Nu möts man av krediterbudanden hela tiden.

Här gjorde den förra regeringen en del bra saker. Man skulle till exempel inte ha detta som förstahandsval. Men någonstans måste vi börja fundera på det här kreditsamhället. Det är ett konsumtionssamhälle där man vid varje given tidpunkt alltid kan handla på kredit. Gör detta något mer

med oss som människor och med oss som samhälle? Vilka åtgärder behöver i sådana fall vidtas?

Förut fanns erbjudandet om kredit, men kanske via en komplicerad kontakt med banken, vid större inköp till hemmet eller till och med vid köp av en hel bostad. Nu finns de hela tiden. Detta har vi inte funderat tillräckligt mycket på i Sverige. Den förra regeringen gjorde inte tillräckligt mycket åt det här. Jag är glad att Niklas Karlsson nu också är engagerad i dessa frågor. Vi arbetar hårt med detta.

Anf. 27 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att statsrådet i den sista delen av sitt anförande landar rätt bra, men inledningen är bedrövlig.

Det är möjligt att statsrådet har uppfattningen att jag är här för att lära. Jag lär mig nytt varje dag, hela tiden, och jag gläds åt det. Men det som skiljer statsrådet och mig – det som gör att statsrådet är moderat och att jag företräder Socialdemokraterna – är inte i grunden att vi kan olika saker. Vi företräder olika intressen för att vi har olika uppfattningar om vilka villkor vi ska ge vanliga människor för att de ska få ett gott och meningsfullt liv.

Självklart ska vi sträva efter att människor ska ha ett jobb att gå till, men en sådan arbetslinje kan inte utformas med en politik där man ska göra människor fattigare för att de ska tvingas ta arbeten. Vi ska underlätta för människor att försörja sig själva och att ta ett arbete, men de ska också ha en lön som det går att leva på. Vi ska upprätthålla lägstalönerna genom kollektivavtal på arbetsmarknaden. Vi ska sträva efter en god arbetsmiljö.

När statsrådet säger att jag inte visar någon djupare sympati för vanliga arbetande människor tycker jag att det är ett direkt angrepp på socialdemokratin, och ett ovärdigt sådant. I själva verket ser vi en borgerlig regering med moderata företrädare som säger att de värnar vanliga arbetare genom att inflationsskydda dem med de allra högsta inkomsterna.

Så ser de politiska skiljelinjerna ut i vårt land. Vi företräder olika intressen. Socialdemokraterna företräder breda löntagargrupper, men den borgerliga regeringen – med Moderaterna i spetsen – vill snarare skydda dem med de stora tillgångarna och de stora inkomsterna.

Denna debatt ser jag fram emot. Vi kan återkomma till den.

Anf. 28 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Det pågår nu en bred debatt i samhället om socialdemokratins sätt att förhålla sig till sanningen. Den tänker jag inte fullt ut ge mig in i här och nu.

Jag konstaterar att inflationen är löntagarnas och pensionärernas värsta fiende. Här har regeringen agerat resolut och ansvarstagande. Vi ser också resultat. Det är överordnat att inflationen kommer ned.

När det kommer till sakfrågan kan det vara värt att lyfta att vi i Sverige har väldigt utbyggda möjligheter att driva in skulder via kronofogden. Det finns väldigt stora möjligheter för den som anser sig ha rätt till pengar att av en statlig instans få hjälp att få dem.

Vi har avdragsrätt när det gäller ränteutgifter för konsumtion. Man får så att säga ett slags subvention när man lånar och tar krediter också för konsumtion. Vi har en enklare tillståndsform när det gäller att ge sådana här konsumentkrediter. Vi ställer inte fullt ut alla krav som ställs på banker för att man ska kunna ge denna typ av krediter. Man har också vidtagit en

del andra typer av åtgärder, till exempel bolånetak, som enligt Finansinspektionen har gjort att så kallade blancolån ökat.

Jag säger inte att någon enskild åtgärd av dessa är fel. Men med tanke på den samhällsutveckling vi har, där man erbjuds allt fler krediter och kreditmöjligheter även för mindre köp, är det nog läge att ta sig en rejäl funderare på vad detta sammantaget får för effekter. Jag tycker därför att det i grunden är bra att Socialdemokraterna och Niklas Karlsson väcker denna fråga. Den är värd att diskutera mycket mer framöver.

Sedan kan man konstatera att Socialdemokraterna har en egen och unik partierfarenhet när det gäller detta. Nu har regeringen till exempel föreslagit förbud mot att sälja lotter på kredit. Jag tror att motionstiden går ut i dag; jag är inte helt säker. Vi får se var Socialdemokraterna ställer sig där.

Jag läste att DN hade gjort en genomgång av detta. Över tid var det 8 000 fall som hade gått till kronofogden från Socialdemokraternas lotterier. Det är inte så man ska arbeta gentemot människor i ekonomisk utsatthet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:287 om satsningar på järnväg mellan Oslo och Stockholm

Anf. 29 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Gunilla Svantorp har frågat mig hur jag arbetar för att säkerställa att spaden kommer i backen under mandatperioden för att bygga dubbelspår på delar av sträckan mellan Norges och Sveriges huvudstäder.

Transporter över gränserna har stor betydelse för jobb och tillväxt i de nordiska länderna. Sverige och Norge för dialog om behovet av att utveckla infrastrukturen för gränsöverskridande transporter. Detta behöver ske i dialog mellan departementen i de båda länderna samt mellan de myndigheter som ansvarar för transportsystemet i respektive land. Jag ser fram emot att arbeta tillsammans med alla mina nordiska kollegor och fortsätta dialogen för att utveckla våra gränsöverskridande transporter.

Behoven inom infrastrukturen är stora, och det är nödvändigt att göra genomtänkta prioriteringar mellan olika åtgärder. Det är viktigt att detta görs i en ordnad process med ett tillräckligt underlag. Jag vill i sammanhanget påminna om att regeringen har agerat för att sträckan Stockholm–Oslo ska ingå i stomnätsskorridoren Skandinavien–Medelhavet i TEN-T. I den allmänna riktlinje som antogs vid TTE-rådet i december 2022 hade Stockholm–Oslo lagts till i korridoren.

Regeringens prioriteringar kommer fortsatt att vara att förbättra den infrastruktur vi har, reparera där det behövs och förvalta våra gemensamma resurser på bästa sätt. Det handlar alltså både om att värna det vi redan byggt och om att investera i ny infrastruktur där det behövs.

Regeringen har påbörjat arbetet med en ny nationell plan för planperioden 2026–2037 genom att i ett första steg ge Trafikverket i uppdrag att inkomma med ett inriktningsunderlag för en ny planperiod. Detta uppdrag redovisades den 15 januari och bereds nu inom Regeringskansliet. Underlaget kommer att ligga till grund för en infrastrukturproposition med nya ekonomiska ramar och inriktning för en ny plan.

Prot. 2023/24:58
19 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 30 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag ställde ju en interpellation till statsministern som handlade om ett vallöfte som statsministern gav när han var i Värmland under valrörelsen. Det fick ett helt uppslag i tidningen – denna sträcka skulle byggas, och spaden skulle sättas i backen under nästa mandatperiod. Än har vi ju inte sett någonting av det. Detta var anledningen till att jag ställde interpellationen. Det har getts vallöften på infrastrukturområdet runt om i hela landet, men än så länge har vi inte sett så värst mycket av det som har utlovats. Inte heller i detta interpellationssvar fick vi något svar gällande vallöftet om Oslo–Stockholm.

Det handlar om infrastruktur mellan två huvudstäder – mellan Oslo och Stockholm. Det är en sträcka som är 40 mil lång och som alltså är ungefär lika lång som sträckan Stockholm–Göteborg, som i dag tar runt tre timmar med tåg. Åker vi tåg mellan Oslo och Stockholm tar det i dag sex timmar. Som statsrådet mycket väl vet är detta en av anledningarna till att Stockholm–Oslo i dag är Europas tjugonde mest trafikerade flyglinje. Det är ganska orimligt med tanke på att sträckan är så kort.

Jag vill också påminna om att det bor 3,5 miljoner människor på den här sträckan, i regioner som växer och som är viktiga för handel, affärer, kultur och så vidare. Detta är en väldigt viktig sträcka som berör väldigt mycket folk.

Vi har ett nytt säkerhetspolitiskt läge i vårt land. Nästan varenda dag talas det om robusthet och funktion. Det är det vi ställer krav på. Det ska finnas i vardagen men framför allt i en krissituation. Man pratar också mycket mer om det öst-västliga stråket.

Vi står också inför ett medlemskap i Nato – även om det verkar sitta väldigt hårt inne – som kommer att kräva truppförflyttningar mellan de olika länderna.

Det finns alltså väldigt många olika behov. På denna sträcka finns också stora delar av vårt lands försvarsindustri.

Regioner och kommuner längs sträckan har bildat bolaget Oslo–Sthlm 2.55, som har jobbat hårt med att ta fram fakta och öka kunskapen om det arbete som kommer att krävas. Det är ett gediget arbete med mycket faktaunderlag. Det finns alltså ett pågående arbete.

Jag skulle vilja ställa två frågor till ministern. Den första är: Är det rimligt att en sträcka som skulle gå att åka på under tre timmar på järnväg tillåts vara Europas tjugonde mest trafikerade flyglinje? Den andra frågan är: Kan man över huvud taget lita på vallöften från den här regeringen? Nu var det statsministerns vallöfte och inte ministerns, men det är ju ministern som är här och svarar.

Anf. 31 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Låt mig börja med att svara på den första frågan som ställdes här.

Jag vill inte ställa olika trafikslag mot varandra på det sätt som jag uppfattar att ledamoten gjorde här. Det finns goda skäl att stärka konkurrenskraften för flyget och luftfarten, där det sker en omställning. Samtidigt ser vi ett behov av att göra investeringar och vidta underhållsåtgärder i järnvägsinfrastrukturen. Dessa behöver inte ställas mot varandra, och jag vill inte göra det. De steg som har tagits på just denna sträcka, med de utred-

ningar som har gjorts av Jernbanedirektoratet och Trafikverket, står för sig själva. Det är viktigt att stärka robustheten och redundansen i den svenska transportinfrastrukturen på järnväg, oavsett jämförelser med andra trafikslag.

Den andra frågan var om man kan lita på vallöften. Den frågan får ställas till de partier som har ställt ut löftena, men jag pekade i mitt svar på att regeringen redan under sitt första år i regeringsställning agerade för att sträckan Stockholm–Oslo ska ingå i stomnätskorridoren Scanmed på TEN-T-kartan. I den allmänna riktlinje som antogs vid TTE-rådet lades Stockholm–Oslo till. Detta är viktigt i det fortsatta arbetet, för det innebär att sträckningen får ökat fokus eftersom kommissionen har utsett en koordinator för korridoren som driver på utvecklingen.

Ansökningar om finansiering från CEF-fonden, Fonden för ett sammanlänkat Europa, kan eventuellt prioritera detta och göra det i högre grad än om sträckan inte hade funnits med. För regioner och andra intressenter längs sträckan finns också möjlighet att delta i de korridorforum som koordinatörn arrangerar.

Det här visar ju att detta är en prioriterad sträcka. Samtidigt har vi den process vi har med ett inriktningsunderlag som nu har tagits fram, där Trafikverket har haft i uppdrag att beakta totalförsvarets behov. Jag tänkte använda den sista delen av mitt anförande till att beröra det som Gunilla Svantorp tog upp om den säkerhetspolitiska situationen i vårt direkta närområde.

Vår egen försvarsberedning i Sverige har ju pekat på behovet av att förstärka transportinfrastrukturen i öst-västlig riktning. Detta är något som jag har upprepat vid ett flertal tillfällen. Det gäller både denna och andra sträckor, från Norge, via Sverige och till Finland.

Detta är någonting som är viktigt att ta i beaktande när vi formar planeringen för den långsiktiga transportinfrastrukturen. Där har jag och regeringen gett besked.

Nu har vi tagit emot inriktningsunderlaget. Detta är ute på remiss, och vi ska analysera det hela. Regeringen kommer sedan att återkomma till riksdagen med ett förslag till proposition. Jag vet att ledamoten vet om att det är så det fungerar när man planerar transportinfrastruktur.

Jag skulle vilja att Gunilla Svantorp reflekterar lite grann över detta. Hon ger sken av att det skulle vara så enkelt som att man direkt efter ett val sätter spaden i backen och börjar arbeta, men det är inte så det fungerar när man bygger infrastruktur i något fall. Jag skulle gärna vilja höra Gunilla Svantorp utveckla hur hon själv ser att detta hade kunnat göras så att man från en dag kunde sätta spaden i backen och börja arbeta. Gunilla Svantorp vet ju att det inte är så enkelt.

Regeringen har dock prioriterat detta. Det ligger med i stomnätskorridoren. Nu inväntar vi förstås analyserna av och synpunkterna på inriktningsunderlaget för den fortsatta processen.

Anf. 32 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag ställde interpellationen just därför att det inte är så enkelt att sätta spaden i backen. Jag vill påminna statsrådet om att det inte är jag som har sagt det, utan det är statsministern som har kommit med löften i ett tvåsidigt uppslag i Wermlands-Tidningen om att spaden ska vara i backen inom

nästa mandatperiod om de vinner valet. Det är inte jag som har sagt det utan statsministern.

Det är enkelt att avge vallöften i en valrörelse, men de är betydligt svårare att genomföra, vilket ministern visar oss alla. Det är inte bara i Värmland som statsministern har utlovat detta. Statsministern och hans partikamrater, ministrar och andra, har varit ute i hela Sverige och utlovat vägstumpar och broar. Jag vill verkligen poängtera att det inte är jag som har sagt det, utan det är statsministern.

Statsrådet sa i sitt svar att det måste finnas ett tillräckligt underlag. Jag vill bara påminna om att det finns tusentals sidor av underlag. Sedan saknas säkert ett och annat underlag, men det gjordes en åtgärdsvalsstudie 2017. På norska sidan gjordes en liknande studie 2020, en konseptvalgutredning. Sedan har det gjorts en gemensam rapport mellan de båda länderna som lades fram 2022, alldeles i samband med valet.

Det man har kommit fram till är att bristerna är desamma i båda länderna. Det är fråga om låg kapacitet, låg punktlighet och långa restider i förhållande till sträckan. Mest betydande är den bristande kapaciteten.

Den nuvarande sträckningen på den svenska sidan missar de tätbefolkade områdena norr och väster om Mälaren. Värmlandsbanans del mellan Karlstad och Kil är den mest trafikerade enkelspåriga banan i Sverige med blandad trafik. Det är en viktig bana för gods. Vi som åker banan varje vecka blir stående hela tiden eftersom det är enkelspår, om vi över huvud taget lämnar Karlstad eller Stockholm. Mycket kan göras med den sträckningen på Värmlandsbanan, och det skulle göra stor regional nytta. Det vet alla.

Mälardalsbanan är en relativt modern järnväg, även om det finns några flaskhalsar där det inte är dubbelspår. Slutsatsen är att det inte handlar om att bygga nytt hela vägen, utan det handlar om att komplettera befintlig infrastruktur. Det är ungefär vad ministern brukar säga är prioriterat. Det handlar om att tillföra kapacitet och funktion, med syftet att få en snabbare, robustare och mer attraktiv bana att resa på.

Detta handlar inte om det ministern säger varenda gång vi debatterar, nämligen att jag ställer trafikslag mot varandra. Däremot måste man ställa relevanta frågor. Är det klokt att den korta sträckan på 40 mil är en av de mest trafikerade för flyget – också ur klimatsynpunkt? Än har vi inte sett de miljövänliga delarna. De kommer säkert också till flyget, men de är inte på plats nu – och det är just nu vi diskuterar.

Vilka underlag saknar ministern, och när tänker ministern efterfråga dem?

Anf. 33 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Regeringen arbetar målmedvetet med infrastrukturen i vårt land, och behoven är stora. Precis som Gunilla Svantorp är inne på prioriterar regeringen att förbättra den infrastruktur som finns och reparera där det behövs, det vill säga förvalta de gemensamma resurserna på bästa sätt. Det är inte enbart en fråga om underhåll, utan det handlar också om nyinvesteringar för att stärka det vi redan har.

Majoriteten av den järnvägs- och väginfrastruktur vi har i Sverige är den vi kommer att använda i framtiden. Den infrastruktur som kommer att användas för framtida bruk finns på plats redan i dag. Därför är det viktigt

att ha förhållningssättet att vårda och värna den gemensamma resursen på bästa sätt.

När det gäller olika underlag har det tagits fram en förstudie. Där har man pekat på kapacitetsförstärkningar som ger kortare restider och som kan leda till ökat resande. Samtidigt har det pekats på att investeringskostnaderna är höga i projektet.

Gemensamma utredningsresultat och slutsatser analyseras nu i Regeringskansliet, och analysen kommer att fortsätta när processen med att ta fram den nationella planen går vidare. Här finns möjlighet för olika intressenter i regionerna, kommunerna och andra aktörer att lämna in sina synpunkter när inriktningsunderlaget är ute på remiss.

Det är viktigt att prioritera infrastruktur i sitt eget trafikslag men också för att se hur nyttorna för att optimera hela transportsystemet kommer på plats. Utvecklingen inom flyget sker med hög hastighet, där branschens eget mål är att inrikesflyget ska vara fossilfritt till 2030.

Även om spaden går i backen tidigt – mandatperioden är inte slut än – kommer nyttorna av investeringarna inte att vara fullt utvecklade till 2030. Det går inte att ställa något i nuläget mot något annat i framtiden, utan jämförelsen måste ske på liknande premisser. Jag kommer inte att ställa olika trafikslag mot varandra. Regeringen har agerat för att sträckan Stockholm–Oslo ska ingå i stomnätskorridoren på EU-nivå i TEN-T-nätet, och det är baserat på betydelsen av sträckan.

Analysarbete av de studier som har gjorts pågår, och vi har tagit emot ett inriktningsunderlag. Sedan kommer vi att fortsätta att titta på hur vi kan stärka infrastrukturen och vilka nyinvesteringar som behövs för att öka kapaciteten, inte minst ur ett totalförsvarsperspektiv och vårt stundande medlemskap i Nato. Det finns stora behov av att stärka infrastrukturen i östvästlig riktning, som Försvarsberedningen har pekat på och som regeringen arbetar utifrån.

Anf. 34 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Infrastruktur är ett viktigt ämne för oss att diskutera. Men eftersom den här sträckan rör så många regioner och så många människor måste man verkligen ”grotta” i frågan, vilket statsrådet gör. Det är en viktig sträcka, men vi kan inte utreda ihjäl oss utan måste i stället någon gång tala om vad som ska hända.

Sedan var det frågan om samhällsekonomisk lönsamhet. Vi har sett att den samhällsekonomiska lönsamheten kommer först när hela sträckan är byggd. Detta måste vi fundera över när vi säger att en viss delsträcka inte är lönsam att bygga. Jag tror att vi behöver ta ett mycket större helhetsansvar. Annars stämmer det inte. Just den här sträckan är en sådan sträcka där vissa delar inte anses vara samhällsekonomiskt lönsamma, men när hela sträckan är byggd kommer den att vara det. Det här behöver vi fundera över; vi kan ju inte åka på delsträckor, utan vi åker en hel sträcka.

Om hela Sverige ska leva måste vi fundera över hur folk ska kunna förflytta sig runt om i vårt land. Statsministrarna i Norden har sagt att Norden ska vara världens mest integrerade region, och då måste Norden knytas ihop.

Statsrådet brukar säga att arbetspendling och godset är prioriterat, och det är vad som transporteras på sträckan. Därför borde sträckan vara prioriterad så att vi kan göra affärer, öka vår tillväxt och bidra till en ökad bnp.

Prot. 2023/24:58
19 januari

Svar på
interpellationer

Det är mycket bra jobbat att sträckan tas med i stomnätskorridoren, men vad kommer att hända efter att den gemensamma utredningen med båda länderna har lagts fram?

Anf. 35 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Precis som jag redogjort för kommer vi att återkomma till det. Vi kommer att ha anledning att återkomma till det.

Jag vill också säga i avslutningen att jag uppskattar Gunilla Svantorps engagemang för järnvägssträckningen Stockholm–Oslo. Vi hade förstås haft ett ännu bättre underlag redan nu om det här varit prioriterat tidigare, under den socialdemokratiska regeringen. Men nu står vi där vi står, och jag ser att vi har samsyn om det säkerhetspolitiska läget och att totalförsvarets behov behöver beaktas.

Jag vill också säga att vi har samsyn om hur man tittar på nyttan med investeringar. Också när det gäller att söka medfinansiering på EU-nivå och framöver på Natonivå handlar det om att se mer på stråk och mindre på enskilda etapper. Det är självklart så att man får ut nyttan av en investering när hela stråket är klart, inte när man bara investerat i enskilda etapper. Där har man stundtals ökat kapaciteten, men sedan finns det flaskhalsar inbyggda i systemet.

Det är det som ligger i begreppet när vi säger att vi ska vårda och förvalta de gemensamma resurser som vi har. Det kräver underhåll, men det finns också olika lösningar för att bygga bort flaskhalsar i järnvägsinfrastrukturen. Behoven är uppenbara för alla som färdas på järnvägen eller väntar på tåg som är försenade. Det behövs investeringar i svensk infrastruktur, och det behövs investeringar i underhåll av densamma på både väg- och järnvägssidan. Det är en prioritet för regeringen i det fortsatta arbetet, och jag ser fram emot fortsatt god dialog med Gunilla Svantorp och andra ledamöter i Sveriges riksdag under den processen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:312 om beredningen av miljötillstånd

Anf. 36 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Lars Wistedt har frågat mig när det aviserade förslaget om förenklingar av regelverket för miljötillstånd för försvarsverksamheter kommer att överlämnas.

Riksdagen har beslutat om propositionen *Totalförsvaret 2021–2025* (prop. 2020/21:30), där det framgår att det fortsatt försämrade säkerhetspolitiska läget innebär att det militära försvaret behöver stärkas och att den operativa förmågan behöver öka.

Den 24 februari 2022 inledde Ryssland en folkrättsvidrig, oprovocerad och oförsvarlig fullskalig invasion av Ukraina. Angreppet på Ukraina är även ett angrepp på den europeiska säkerhetsordningen. Rysslands agerande innebär ett strukturellt och långsiktigt kraftigt försämrat säkerhetspolitiskt läge. Det får omfattande och långtgående konsekvenser för Sverige. Sverige har därefter ansökt om medlemskap i Nato och undertecknat ett

avtal om försvarssamarbete med USA, ett så kallat Defense Cooperation Agreement, DCA.

På grund av det instabila säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa har Försvarsmakten ett behov av att bedriva verksamhet i ökad omfattning. Det finns även behov av att fler samövningar med andra länder ska kunna genomföras. För att det ska vara möjligt finns det ett behov av att ändra vissa bestämmelser om försvarets tillstånds- och anmälningsplikter enligt miljöbalken.

Regeringen har beslutat om tilläggsdirektiv till Regeringsprövningsutredningen för att se över möjligheten till ökade undantag från kravet på miljöbedömning för försvarsverksamheter. Precis som ledamoten Wistedt påpekar arbetar regeringen med frågan, och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Anf. 37 LARS WISTEDT (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Vad jag kan förstå delar vi insikten om behovet av att undanröja de hinder och begränsningar som finns för att snabbt stärka Försvarsmaktens förmåga. Det enda som oroar mig lite grann är att jag inte riktigt fick svar på när detta kommer. Det är ju snart tre år sedan Försvarsmakten skickade in sin första hemställan i ärendet, och omvärldsläget går snabbt åt fel håll.

Vi sverigedemokrater är väl medvetna om att Försvarsmaktens verksamhet har påverkan på miljön. Vi är också väl medvetna om att Klimat- och näringslivsdepartementet har sitt uppdrag och att varje ärende är viktigt i sig. Men allt måste i dag ses i ett helhets- och totalförsvarsperspektiv. Det är vår bestämda uppfattning att det under ideala säkerhetspolitiska omständigheter hade varit rimligt med en lång och väldigt noggrann handläggningstid enligt alla konstens regler. Men när läget är som det är nu, när omvärlden och hoten mot oss förändras och ökar, måste även statsförvaltningen kunna tempoväxla. Handläggningen av de här frågorna sker ju inte i ett vakuum, utan det finns en otäck omvärld där ute som – märkligt nog – inte tar hänsyn till svensk byråkrati.

Under Folk och Försvars rikskonferens i Sälen nyligen tog Hans-Christian Hagman från nationella säkerhetsrådet upp en punkt som jag skulle vilja belysa här. Han höjde nämligen ett mycket tydligt varningens finger för att varken terrordåd, pandemi, vilseledningsoperationer eller kriget i Ukraina tycks ha skapat någon sense of urgency i statsapparaten med alla dess stuprörsprocesser.

Hagmans varning går helt i linje med det som vi sverigedemokrater i försvarsutskottet har lyft fram på sammanträden, i debatter och på departementsmöten i mer än ett år.

Till det här problemet ska vi kanske lägga självbilden som många har – att Sverige, det ansvarstagande lilla landet i norr, ensamt ska rädda världen. Alla ska lyssnas på, och alla ska höras. Då tar allting väldigt lång tid.

Vi menar att det måste finnas en verklighetsförankrad balans mellan det här ansvarstagandet och det mycket påtagliga existentiella hot som ett alltmer aggressivt och brutalt Ryssland utgör mot Sverige och demokratin. Om vi inte hanterar det omedelbara och existentiella hot som Ryssland utgör kommer vi sannolikt inte att behöva bekymra oss alls om att värna miljön i framtiden.

Prot. 2023/24:58
19 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 38 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Tack till ledamoten! Det här är verkligen en viktig fråga. Jag upplever att vi i regeringen har en god bild av den problematik som finns. Inte minst diskuterar jag flitigt med mina regeringskollegor, de andra statsråden, hur vi ska hantera det här på bästa sätt.

För att börja i grunden kan vi konstatera att vi arbetar väldigt brett och har påbörjat många viktiga processer generellt när det gäller miljötillståndsgivning och det arbete som pågår när man tillämpar miljöbalken eftersom vi ser stora brister som påverkar vårt samhälle och många företag och privatpersoner i ganska hög utsträckning.

Ledamoten lyfter fram många aspekter på det här, fru talman. Vi har väldigt långa remissprocesser där flera olika parter ska uttala sig å statens vägnar men i olika forum, vilket gör att det blir väldigt förvirrande bara att förstå vad det är staten anser i en viss fråga. Sedan finns det väldigt många olika instanser. Vi har en i många fall godtycklig implementering av europeisk lagstiftning och mycket annat som vi verkligen behöver ta tag i.

Ett brett arbete pågår. Vi påbörjade så fort som möjligt alla processer för att i grunden effektivisera tillståndprocesser för alla verksamheter en gång för alla. Men nu har vi det säkerhetspolitiska läge vi har, och vi kan inte utgå från att försvarets verksamheter ska vänta på de här processerna, vänta på utredningar och annat, för att hantera den verklighet som de står i. Där behövs särskilda åtgärder, och det är något som vi är överens om. De kan inte vänta på det här.

Som tidsplanen ser ut just nu är målsättningen att det här förslaget ska skickas på remiss ganska snart, alltså i början av det här året. Utgående från hur tidsplanen ser ut kan jag säga att om vi arbetar för fullt med det här kommer målsättningen att vara att förordningsändringarna kan träda i kraft om inte under årets första halva så i juli – den 1 juli i så fall. Det är tidsplanen som den ser ut nu, och det är också målsättningen. Allt det här påverkas ju av hur arbetet går, men vi delar helt bilden av att Försvarsmakten har ett särskilt behov av att kraftigt utöka sin verksamhet, främst sin övningsverksamhet.

Försvarsmakten kan inte täcka sina behov med de processer för miljö-tillstånd som vi har just nu, och det är ett problem som vi på skyndsammast möjliga sätt behöver hantera. Nuvarande reglering tillåter inte processer så som vi hade velat se dem. Vi har alltså dels det grundläggande breda, dels det särskilda vad gäller de behov som Försvarsmakten har kommit in med.

Jag har även i mitt svar velat lyfta att regeringen och jag som statsråd tillsammans med Carl-Oskar Bohlin har redogjort för tilläggsuppdraget till Regeringsprövningsutredningen, som också är relevant i detta sammanhang. Vi har gett dem i uppdrag att analysera och eventuellt föreslå under vilka ytterligare omständigheter regeringen ska ha möjlighet att pröva frågor om tillstånd enligt miljöbalken. Vi vill vara förberedda och förebygga att vi hamnar i en situation där Sverige behöver agera på ett visst sätt för vår totalförsvarsförmåga – det handlar alltså inte om endast försvarets utan om totalförsvarets behov – men befinner oss i en tillståndsprozess. Detta behöver vi förebygga på något sätt, så vi arbetar för fullt även med den delen.

Detta är en ytterst viktig fråga som regeringen arbetar hårt med, så jag uppskattar att ledamoten väljer att lyfta den i dag.

Anf. 39 LARS WISTEDT (SD):

Fru talman! Det är väldigt skönt att höra att det finns en tidshorisont, för det har vi saknat – och inte bara vi utan många där ute, både Försvarsmakten och försvarsindustrin. Hotet från Ryssland mot Sverige, Ukraina, vår demokrati och vårt sätt att leva finns ju här och nu, inte 2030 eller 2035. Den långsamma hanteringen har försenat Försvarsmaktens återuppbyggnad, och det är skönt att se att vi är på väg framåt.

Det viktiga här är tillämpningen av miljöbalken och att vi kan få till stånd dessa undantag. I en rapport från FOI, till exempel, lyfts detta med miljötillstånd upp som ett stort problem. Om vi tittar på vad miljötillstånd innebär för försvarsindustrin, som stöder Försvarsmakten, ser vi att det handlar om exempelvis buller – när, var och hur ofta man får skjuta. Ett sådant tillstånd kan ta mellan sju och tio år att få, och det funkar inte. I för-svarssammanhang är detta en evighet. Det är alltså skönt att höra att något kommer att hända.

Men jag skulle ändå vilja lyfta ett par exempel för att ge en bakgrund till detta så att vi ser vad som behöver göras.

I april 2022 fick Gotlands regemente tillstånd beviljat för att använda sitt eget skjutfält Tofta. Den processen tog tre år; det är märkligt.

Ett annat exempel är Saabs testcenter i Karlskoga, där Saab provskjuter ammunition som ska till bland annat Ukraina – efterfrågan är därför väldigt hög. Saab ansökte om möjlighet att då och då, inte dygnet runt och massor, få skjuta utanför de ordinarie tiderna. Länsstyrelsen säger nej. Landshövdingen går in och engagerar sig, och så får man ja. Så långt allt väl. Beslutet överklagas dock av en privatperson, och ärendet hänskjuts till mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt, som avslår ansökan då man anser att det inte föreligger särskilda skäl. Saab har överklagat, men processen tar enorm tid – tid som inte finns.

Fru talman! Det är närmast att beteckna som löjeväckande att det pågår ett storkrig i närområdet men att detta inte utgör särskilda skäl för en byråkratisk instans. Vad ska då till? Jag har svårt att tänka mig något. Det måste finnas undantagsregler som kan tillämpas på nationell nivå.

Vi kan definitivt anta att Putin knappast behöver ansöka om miljötillstånd om han vill anfalla Sverige. Han kommer inte heller att behöva vänta på klartecken från mark- och miljödomstolen för att göra det.

Anf. 40 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Det finns mycket att nämna här. Låt mig påpeka vad vi ser som målsättning. Vi vill att handläggningen av ärenden enligt miljöbalken gällande exempelvis utökning och förändring av försvarets verksamheter, vilket är väldigt relevant i många av dessa fall, ska gå snabbare. Det kan gälla flygplatser, skjutfält, hamnar, skjutbanor och anläggningar för hantering av bränslen. Detta är ett fokus som regeringen arbetar utifrån.

Utöver dessa ändringar ser vi också att miljötillståndsprocesserna behöver förenklas och förkortas genom att göras mer flexibla och förutsägbara och således mer effektiva. Detta är något som också lyfts när det gäller de generella miljötillstånden, men vi kan tänka oss de särskilda behoven av flexibilitet och förutsägbarhet hos Försvarsmakten och alla delar av vårt samhälle som ska försvara vårt rike. Vi har som målsättning att komma åt dessa olika bitar.

Tanken är också att dessa ändringar ska gälla under en begränsad period för att ge just Försvarsmakten men också Fortifikationsverket och Försvarets materielverk en möjlighet att uppdatera sina tillstånd. Regeringen har såklart också som målsättning att dessa ändringar ska tillgodose Försvarsmaktens behov samtidigt som ett gott skydd för vår miljö bibehålls, vilket är en aspekt som inte ska komma i skymundan här. Vi vet att vi har möjlighet att ha processer som är utformade på ett sätt som underlättar vår förmåga att försvara vårt land samtidigt som vi i Sverige fortsatt har ett starkt miljöskydd, vilket vi alla värnar.

Det är just när det gäller behovet av flexibilitet och insikt i den verklighet som våra försvarsinstanser står inför som det har varit bristfälligt från statens sida. Detta vill vi verkligen komma åt så snabbt som möjligt. Ett av de exempel som ledamoten lyfter känner jag till sedan tidigare, men jag antecknar det som gäller Vänersborg; det är ytterst intressant. Det är alltid lärorikt att se hur händelseförloppen faktiskt ser ut för att förhindra att vi hamnar i sådana situationer framöver.

Anf. 41 LARS WISTEDT (SD):

Fru talman! Återigen: Tack, ministern, för ett väldigt tydligt svar! Det känns skönt att nu höra att vi har en väg framåt och kan undanröja dessa hinder för Försvarsmakten och inte minst försvarsindustrin. Det kanske nu bokstavligt talat blir mer verkstad i både Linköping, Karlskoga och Karlskrona – det vore väldigt bra!

Slutligen vill jag som avrundning framföra mina gratulationer till statsrådet efter omröstningen i onsdags. Jag hoppas att vi även i denna fråga framledes kommer att kunna visa samma enighet som i onsdags. Försvarsmakten, försvarsindustrin och svenska folket förtjänar faktiskt det.

Anf. 42 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Det är ett nöje att få diskutera dessa frågor, som är av så otroligt stor vikt för vårt land och som jag ser som en viktig del av mitt arbete. I de tider vi lever i och det allvarliga säkerhetspolitiska läge vi befinner oss i är det ytterst viktigt att alla statsråd ser över sin del av verksamheten och hur vi på olika sätt kan bidra till att Sveriges försvarsmakt, vårt totalförsvar och andra delar av vårt land som på olika sätt ska bidra till att försvara oss klarar av det. Detta är alltså en väldigt viktig del av vårt arbete.

Vi arbetar så fort vi kan på olika sätt. Jag har nämnt några exempel på detta i dag, men det finns många fler som jag gärna hade berättat om. Arbetet pågår alltså för fullt, och jag är inte minst väldigt tacksam över att det är vår regering och detta samarbete som sitter vid rodret i dessa tider när man verkligen behöver visa på flexibilitet och proaktivitet i politiken och agera innan vi står mitt i en situation som kräver att vi levererar för vårt lands skull. Jag är även av detta skäl och med tanke på läget vi befinner oss i väldigt tacksam för möjligheten att arbeta vidare.

Tack för gott samarbete i detta och för en god debatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 43 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jytte Guteland har frågat mig vad jag gör för att skydda människor och miljö från PFAS, vilken strategi jag och regeringen har för att förbjuda och begränsa PFAS i de produkter vi omger oss med i samhället samt hur jag och regeringen arbetar för att dricksvattnet i alla kommuner ska vara säkrat från PFAS framöver.

Regeringen ser mycket allvarligt på spridningen av högfluorerade ämnen i miljön och i livsmedelskedjan där de utgör en risk för konsumenternas hälsa. PFAS-ämnena är en stor och komplex grupp av ämnen, fler än 10 000, med varierande egenskaper och en bred användning i samhället. Vissa av dessa ämnen kan ha skadliga effekter både för människor och för miljö. Gemensamt för dem är att de är syntetiskt framställda och att de inte bryts ned eller bryts ned extremt långsamt till andra PFAS-ämnena. Många av ämnena är också vattenlösliga och mycket rörliga i mark, luft och vatten, vilket också gör dem särskilda.

Arbetet med att skydda det svenska folket från exponering för PFAS-ämnena sker längs två parallella spår, dels genom att försöka begränsa fortsatt spridning, dels genom att på bästa sätt hantera konsekvenserna av tidigare spridning.

Fru talman! Regeringen fortsätter Sveriges aktiva arbete både inom EU och internationellt för att fasa ut användning av PFAS-ämnena. Regeringens utgångspunkt är att åtagandena i EU:s kemikaliestrategi ska genomföras. Det innebär att användning av PFAS enbart ska tillåtas om det är nödvändigt för hälsa och säkerhet eller är kritiskt för samhällets funktion och om det inte finns några alternativ som är godtagbara ur hälso- och miljösynpunkt.

Tillsammans med behöriga myndigheter i fyra andra länder presenterade Kemikalieinspektionen i januari 2023 ett förslag till EU-begränsning av resterande användning av PFAS. Förslaget bereds nu av olika vetenskapliga kommittéer hos Europeiska kemikaliemyndigheten, Echa. När myndighetens bedömning är slutförd skickas underlaget till EU-kommissionen som tar fram ett förslag till beslut för omröstning bland medlemsländerna.

De PFAS-ämnena som redan finns i vår miljö är tyvärr långlivade och kommer att finnas i vår miljö under överskådlig tid, trots olika ansträngningar med sanering av mark och vatten. Genom närvaron i miljön kommer dessa ämnen att utgöra en risk i vår livsmedelskedja.

När det gäller dricksvatten har Livsmedelsverket sedan 2014 haft nationella åtgärdsgränser för PFAS-ämnena i vårt dricksvatten. Myndigheten beslutade i november 2022 om nya dricksvattenföreskrifter med anledning av Europaparlamentets och rådets direktiv om kvalitet på dricksvatten. Direktivet fastställer bland annat minimikrav för högsta tillåtna mängd PFAS-ämnena i dricksvatten, vilka också driver på teknikutvecklingen för att öka reningsgraden av PFAS-ämnena. Livsmedelsverket har valt att sätta ett så strängt gränsvärde som det är möjligt att göra. Det nya gränsvärdet omfattas av en övergångsperiod och ska börja tillämpas den 1 januari 2026.

*Svar på
interpellationer*

Livsmedelslagstiftningen är utformad på så sätt att det är livsmedelsproducenterna som är ansvariga för att se till att de livsmedel som de släpper ut på marknaden uppfyller lagstiftningens krav, inklusive gällande gränsvärden för främmande ämnen. Livsmedelsverket och de kommunala tillsynsmyndigheterna kontrollerar att producenterna lever upp till sitt ansvar.

Anf. 44 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret och den muntliga redogörelsen för situationen när det gäller PFAS.

En osynlig fiende, men en verklig fara – det handlar om farliga kemikalier, i synnerhet PFAS. När vi sminkar oss, använder deodorant, bakar, äter kräfter eller dricker vanligt dricksvatten från kranen där hemma vill vi vara säkra på att vi inte får i oss kemikalier som kan vara giftiga för oss eller som leder till farliga sjukdomar längre fram.

Detta är inte något slags science fiction-film eller något som rör sig långt bort från vårt avlånga land, utan det handlar om att det i dag finns kemikalier som är farliga för oss, och de finns i alla de produkter jag nämnde. Det handlar om smink, deodorant, bakplåtspapper, kräfter och dricksvatten. Jag tänker på Kallinge, som har varit väldigt uppmärksammat, där medborgarna fått rätt i domstol till skadestånd för att de har blivit förgiftade av vattnet.

Vi har på senare tid hört väldigt många rapporter om hur allvarligt läget är. Analysföretaget Eurofins tog på uppdrag av Naturskyddsföreningen reda på hur det ser ut med gränsvärdena i svenska kräfter. Det såg sämre ut än i exempelvis länder som Turkiet, Spanien och Egypten. Aftonbladet har haft en längre artikelserie som har handlat om bland annat sminkprodukter, deodorant och bakplåtspapper – väldigt mycket av det som vi har i vår vardag. Aftonbladet tar också upp det faktum att det är en skillnad mot i Danmark – Naturskyddsföreningen ligger bakom också detta och har tittat på det – där man har andra gränsvärden när det gäller dricksvattnet. Detta är alltså något man kan göra något åt även inom EU.

Ministern hänvisar i sitt svar till att Kemikalieinspektionen gör ett bra arbete med detta. Jag delar den åsikten. Jag tycker att KemI har tagit tag i detta och verkligen försöker få fram något som skulle kunna skydda människor.

Men ministern vet mycket väl att det kommer att bli utmaningar på den politiska nivån. Det kommer säkert att vara väldigt svårt att få till en lagstiftning som skärper gränsvärden och som är heltäckande, framför allt. Det kommer ju hela tiden nya produkter med olika typer av kemiska sammansättningar, så vi kommer att drabbas av PFAS igen och igen i olika former. Då handlar det om att få till ett politiskt regelverk som skyddar mot detta och inte har hål där kemikalierna kan slinka igenom.

Vi socialdemokrater vill veta hur regeringen arbetar för att växla upp det politiska arbetet. Har man strategier för detta? Jag vill gärna höra statsrådet utveckla det.

Statsrådet tar också upp livsmedelsproducenterna och vilket ansvar de har. Det är absolut sant att livsmedelsproducenterna har ett ansvar, men uppenbarligen fungerar det inte, och inte heller kontrollerna. Om det vore på det sättet skulle vi ju till exempel klara våra svenska kräfter.

Detta är ett standardsvar som jag har fått från flera ministrar – landsbygdsministern och nu också miljöministern. Jag skulle vilja att passionen för frågan var större än att man skickar mig standardsvar.

Prot. 2023/24:58
19 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 45 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Som gammal Kallingebo blev jag både stolt och glad när PFAS-föreningen till slut fick rätt i Högsta domstolen. Men en annan sanning är att det inte finns några vinnare i det här fallet. Den som har fått i sig PFAS bär vidare på det, och forskningen visar att förhöjda PFAS-nivåer i blodet kan ge försämrat immunförsvar, förhöjda kolesterolvärden, leverskador och en ökad risk för njurcancer och testikelcancer. PFAS är som sagt ett gift som inte bryts ned utan som stannar i mark, vatten och i våra kroppar. PFAS hittas nu på fler och fler ställen, bland annat även i fisk, kräftor, svamp och viltkött från exempelvis rådjur som lever nära brandövningsplatser.

I Stockholm togs det under 2021 fram kostråd om fisken i Stockholms sjöar och vattendrag. När det gäller sjön Magelungen avråddes man helt från att äta fisken efter att höga PFAS-halter hittats. Även i Mälaren hittas det nu olika höga nivåer av PFAS på olika platser. Mälaren är Sveriges största dricksvattentäkt; nästan 2 ½ miljon svenskar får sitt dricksvatten därifrån, även vi som står här i dag. Tyvärr ligger även PFAS-nivåerna i Mälaren på vissa ställen ibland nära och ibland över det nya gränsvärdet för dricksvatten. Högre halter kan det bli när förorenade brandövningsplatser i Årna, Arlanda och Tullinge fortsätter att läcka ut PFAS i vårt dricksvatten.

Många av dessa brandövningsplatser ligger på statlig mark, och de har staten som verksamhetsaktör. Staten behöver därför ta ett stort ansvar för att sanera marken innan mer PFAS förorenar vårt dricksvatten. Det är livsmedelsproducenterna, och i det här fallet dricksvattenproducenterna, som ansvarar för att livsmedlet är rent, men det är självklart en svår uppgift för vattenverken att jobba med en förorenad råvara.

Har man följt PFAS-frågan i Kallinge kan man lätt se att det är många delar som inte funkade i det system som skulle skydda människor och miljö. Många stod också handfallna när katastrofen var ett faktum. I dag vet vi mycket mer och borde därför agera snabbare och hårdare för att förhindra att PFAS-halterna fortsätter att öka i vår miljö.

Fru talman! Ett brett förbud mot olika PFAS-kemikalier är en fråga som just nu behandlas inom EU. Här är det verkligen viktigt att Sverige står upp och har en hård linje och håller emot när kemikalielobbyister försöker förhala processen.

Samtidigt behöver vi nationell kraftsamling i arbetet mot PFAS, där mark behöver saneras och dricksvattentäkter skyddas i mycket högre takt än vad som sker i dag. Och självklart ska PFAS-förorenat vatten från flygplatser inte få pumpas ned i våra dricksvattentäkter, exempelvis Vättern, för då blir det mycket svårare att hantera PFAS därefter.

Miljöpartiet vill se en lex Kallinge som garanterar att de människor som har förgiftats av PFAS inte lämnas ensamma utan att man erbjuder dem både hjälp och stöd som kan behövas, alltifrån hälsokontroller till juridiska ombud. Att förorenaren ska betala detta borde vara en självklarhet, men innan ansvaret är helt klargjort borde staten gå in och hjälpa dessa människor som annars står helt ensamma i den här frågan.

För att något ska hända krävs en plan. Det krävs även pengar för detta arbete, så jag hoppas verkligen att miljö- och klimatministern kommer att prioritera PFAS-frågan framöver. Det finns mycket att vinna men också mycket att förlora här om vi tappar greppet om PFAS, som då kan fortsätta att rinna ut i sanden.

Anf. 46 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Tack till båda ledamöterna för väldigt goda frågor!

Låt mig börja med att reda ut lite av det som möjligen krånglar till denna interpellationsdebatt, nämligen att jag delar ansvaret för dessa frågor med andra statsråd, främst statsrådet Kullgren. Det som ingår i mitt ansvarsområde och det främsta verktyg jag har för att begränsa spridningen av PFAS-ämnen är det lagstiftningsarbete som pågår inom EU och på internationell nivå, där jag är högst engagerad och på många olika sätt deltar aktivt för att bidra till att vi ska få en bättre reglering.

Utöver detta finns olika delar av arbetet med PFAS-ämnen och spridningen i vårt samhälle som våra respektive myndigheter jobbar med, och just därför är det viktigt att nämna att Livsmedelsverket har valt att sätta ett så strängt gränsvärde som möjligt men att det finns en övergångsperiod och att tillämpningen påbörjas först den 1 januari 2026. Detta är utgångsläget.

Livsmedelslagstiftningen är också utformad på ett sådant vis att det är producenterna som ansvarar för att se till att de livsmedel de släpper ut uppfyller lagstiftningens krav.

Men för att återgå till de delar som jag som statsråd för klimat- och miljöfrågor arbetar med finns det många olika bitar som jag gärna vill nämna. Den främsta är kanske frustrationen över att det går så långsamt, när vi är medvetna om hur skadliga dessa ämnen är och att de inte är nedbrytbara utan sätter sig inte bara i våra produkter utan också i våra blodomlopp.

Att det inte går snabbare att hantera en sådan fråga väcker ganska mycket frustration. Därför skulle jag bara vilja nämna att vi märker att det går framåt. Det arbete som pågår på EU-nivå rör sig steg för steg mot att förbjuda allt fler PFAS-ämnen. Sedan är det ju så att man kan ändra ett ämne ganska lite och sedan klassa det som ett nytt ämne och fortsätta att bruka det. Det är alltså en ganska krånglig situation rent lagstiftningsmässigt när det gäller hur man ska komma åt PFAS-ämnen.

Det är väldigt angeläget att EU-kommissionen ökar takten i sitt arbete med dessa frågor. Detta är något som jag personligen har påpekat för kommissionären, och jag gjorde det även framför medierna under det svenska ordförandeskapet. Vi påpekar också i alla typer av internationella sammanhang att vi behöver revidera EU:s kemikaliestrategier och lyfta fram exempelvis Reach, som är i stort behov av revidering. Det är en sak som verkligen skulle öka takten i det arbete som pågår för att få bort kemikalier som är skadliga i vårt samhälle.

Samtidigt är processen utformad så att Sverige kan komma in först när kommissionen har lagt fram detta, så vi är något låsta när det gäller att sätta press på kommissionen att ta denna fråga på större allvar. Jag tar gärna all hjälp jag kan få från fler partier i Sverige i detta arbete. Det är som sagt viktigt för både mig och hela regeringen att begränsa och förebygga exponeringen av PFAS i vårt samhälle.

Sedan vill jag nämna något kort om det ärende som togs upp. Regeringen ska ju inte uttala sig om särskilda domstolsmål, men jag vill uppmärksamma att ledamoten i interpellationen inte på ett helt korrekt sätt beskriver vad Högsta domstolen prövade och uttalade sig om i PFAS-domen. Högsta domstolen har alltså inte bestämt att de Ronnebybor som stämt det kommunala vattenbolaget får rätt till skadestånd, utan det som domstolen har tagit upp och tagit ställning till är att de höga halter av PFAS som har uppmätts i de klagandes kroppar utgör ett effekttillstånd, bara så att vi har detta klart för oss.

Anf. 47 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för redogörelsen och engagemanget för frågorna. Detta är stora frågor, och det är viktigt att det finns en politisk vilja brett i Sveriges riksdag men också över landsgränser så att vi tillsammans kan arbeta för att identifiera vad som kan göras. Jag delar statsrådets bild att mycket ligger på olika aktörers bord och att ett samarbete behöver komma till.

Jag instämmer också i att mycket händer och att det finns en vilja. Särskilt Kemikalieinspektionen har tagit ledarskapet i frågan på EU-nivå tillsammans med flera myndigheter för att utforma ett förslag som skulle kunna ligga till grund för ett regelverk där man täpper till hålen och gör det möjligt att få stopp på den tillförsel av PFAS som vi ser i många produkter och som riskerar att förgifta inte bara miljö och djurliv utan också oss människor ännu mer framöver.

Med allt detta sagt vill jag uppmuntra statsrådet att ta ledarskapet ännu tydligare och också, tillsammans med landsbygdsministern men också kollegor på EU-nivå, starta viktiga samtal så att det, när det är läge för kommissionen att lägga fram förslag, finns ett starkt samförstånd om att man behöver agera snabbt.

Sådana här frågor riskerar att ta ganska lång tid. Samtidigt upplever vi hur PFAS, nästan som från en öppen kran, forsar ut i samhället och i naturen. Precis som statsrådet nämnde är de här för att stanna. Det finns ingen möjlighet att vrida tillbaka den forsande kranen, utan de kemikalier som har hamnat ute i naturen kommer att vara långlivade och också farliga för oss.

Jag tycker att min medinterpellant beskrev väldigt väl vilka sjukdomar som människor drabbas av i dag och också riskerar att drabbas av framöver. Jag vill uppmuntra statsrådet att driva frågan genom att få med sig sina kollegor, alltså miljöministrarna, i EU-länderna med lite oväntade grepp. Vi är flera som har låtit blodtesta oss och visat upp resultaten av det. Det är sådana viktiga insikter som kan behövas politiskt – att det inte bara handlar om enskilda förgiftade vatten utan också om att vi har ett stort och massivt kemikaliesamhälle med tusentals kemikalier i vår vardag. Det gäller alla oss som lever i den moderna tiden.

Motståndet för någon som sedan dricker ett vatten som innehåller höga halter av PFAS blir väldigt lågt om man också är lite småförgiftad av allting man äter eller använder på sin kropp. Därför är det viktigt att uppmärksamma detta tillsammans med kollegorna, ligga steget före och inte avvakta långa utredningar utan lägga fram förslag som kan förbjuda dessa kemikalier snabbt.

Anf. 48 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Jag tror att det är tydligt för de flesta av oss att vi behöver få bort dessa kemikalier och att förbud är en viktig väg att ta till när det gäller just de långlivade kemikalierna. Om vi inte får bort PFAS riskerar vi att halterna bara fortsätter att öka i vår omgivning och i oss.

Men vi behöver också ta krafttag för att hantera PFAS som vi redan lämnat i vår omgivning. Och här behövs det verkligen en nationell kraftsamling och en riktig handlingsplan med både åtgärder och pengar för att vi ska kunna få någon effekt.

Kartläggningen och miljöövervakningen behöver stärkas. Forskningen behöver prioriteras för att förbättra metoderna för detta. Arbetet med att minska utsläpp av PFAS till vårt vatten behöver öka. Regler för vilka ämnen som man får hantera vid en dricksvattentäkt behöver skärpas. Och dricksvattentäkterna behöver skyddas mycket bättre.

PFAS-rening i våra dricksvattenverk kommer att behövas på flera platser. Och staten behöver ta ett större ansvar för den mark som statliga verksamheter har förorenat. Sist men inte minst behöver de enskilda personer som har förgiftats eller fått sitt vatten kontaminerat få ett större samhällsskydd och rättsskydd framöver.

Det finns väldigt mycket att göra, och det finns också väldigt mycket som vi behöver göra. Jag hoppas därför att miljö- och klimatministern känner att det bara är att sätta igång, ta tag i frågan och verkligen prioritera den framåt.

Anf. 49 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag tackar återigen ledamöterna för denna interpellationsdebatt.

Låt mig lite kortfattat nämna allt det som pågår, för vi har verkligen tagit ett krafttag i dessa frågor på flera olika sätt. Om jag håller mig till det som rör mina områden diskuterar jag tillsammans med likasinnade länder frekvent dessa frågor. Det är inte så att vi på något sätt lutar oss tillbaka eftersom kommissionen inte skyndar på processen kring en revidering av lagstiftningen som rör detta, utan vi samlas ofta innan EU:s ministermöten drar igång för att diskutera hur vi på olika sätt ska hantera PFAS-frågorna under tiden.

Sedan är det väldigt komplext när det handlar om att göra förändringar av dessa lagstiftningar. Jag tänker exempelvis på att Europeiska kemikaliemyndigheten arbetar med ett av de mest omfattande begränsningsförslag som har lagts fram. På detta förslag finns det 5 600 kommentarer från över 4 400 organisationer, och man ska gå igenom alla dessa kommentarer en och en. Sådant gör att det tar tid. Det är verkligen beklagligt att det är så, men som vi alla vet är lagstiftningen så utformad att det ibland tar tid.

Men jag måste ändå påpeka att EU:s och Sveriges arbete ger resultat. Vi ser att det sker framsteg, och vi ser att olika grupper av PFAS steg för steg har begränsats. Exempelvis trädde under 2023 en begränsning i kraft av gruppen PFCA som består av cirka 200 ämnen som används i många olika saker. Det finns också långt framskridna förslag på förbud mot PFAS i brandskum och en begränsning av andra olika grupper av ämnen. Det finns alltså ett arbete som går framåt.

Då är frågan vad vi kan göra i Sverige. Vi behöver på olika sätt konkret försöka fasa ut användningen av PFAS med stöd av nuvarande regelverk

också, även om vi vet att det finns ett behov av ett skärpt regelverk. På olika sätt ser vi alltså till att många olika svenska myndigheter – uppenbarligen såklart Kemikalieinspektionen men också Havs- och vattenmyndigheten, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens geotekniska institut och Läkemedelsverket – på uppdrag från regeringen arbetar aktivt med dessa frågor om föroreningar och PFAS-ämnen i mark och vatten. Det finns olika delar i detta arbete, bland annat att förbättra riskbedömning, regelutveckling, miljöövervakning, forskning, som ledamoten tog upp, teknikutveckling och olika typer av offentlig kontroll, för att se till att vi faktiskt efterlever den lagstiftning som finns.

Regeringen har alltså tagit ett helhetsgrepp om denna fråga och arbetar på alla olika sätt aktivt för att vi inte ska ha livsmedel som överskrider gränsvärdena. Och i de fall där vi ser att vi kommer att ha utmaningar framöver även för Sverige att tillämpa höjda gränsvärden behöver vi arbeta för att förbättra denna situation så snart som möjligt, särskilt de ökade kostnader som kommer att uppstå för mindre kommuner som kommer att ha svårare att tillämpa den typen av lagstiftning. Vi följer därför denna utveckling noga.

Jag ska slutligen även påpeka att jag i går fick mitt blodprovstest som jag ska göra för att kolla halterna av PFAS i mitt blod och på så sätt förhoppningsvis bidra till att uppmärksamma fler på denna problematik.

Anf. 50 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar än en gång statsrådet för denna debatt och redogörelsen för att dessa frågor är viktiga för klimat- och miljöministern samt för att det finns ett aktivt arbete på gång. Jag är också glad över detta med statsrådets blodprov. Jag tror att det kan väcka uppmärksamhet i EU-kretsen. Det är en rad politiker som har gjort sådana blodprov, och det är ganska häpnadsväckande vad man får fram. Statsrådet får försöka att inte bli alltför rädd i det läget utan inse att det tyvärr är på det sättet. Men det är en viktig politisk signal om att vi måste minska detta i samhället.

När det gäller de politiska frågor som finns på regeringens bord framöver vill jag avslutningsvis göra åtminstone tre medskick. Det första är att snabba på det politiska arbetet på EU-nivån. Vi fick flera besked från statsrådet om vad som händer. Men sanningen är att sådana frågor kan ta väldigt lång tid. Och även om myndigheterna som sagt är på hugget kommer det också att finnas en lobbyism som är enorm från företag som inte vill se denna utveckling och som inte själva ser sin del i det lapptäcke av kemikalier som läggs över befolkningarna utan bara ser sin lilla del. Det är jätte viktigt att snabba på processen.

Det andra medskicket gäller branschsamtal, att man ser till att prata med företag också i Sverige så att man skambelägger dem som inte fasar ut detta snabbt.

Det tredje medskicket gäller de egna myndigheterna, som nog kämpar inom sina områden. Det behövs en strategi på hemmaplan både för sanering och för att ge stöd om hur man kan sköta sin del i att skydda svenska folket från dessa gifter.

Anf. 51 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag uppskattar inspelen om hur regeringen på olika sätt kan arbeta vidare med denna fråga. Och jag är inte rädd för att göra blodprovet och se hur mycket PFAS som finns i mitt blod. Jag är medveten om den kunskap som finns kring detta, och kunskap gör att man kan lugna ned sig även när det gäller otäcka saker. Därför hoppas jag att fler och fler kan ta del av kunskap om hur man helt enkelt kan vara vaksam kring vilka typer av produkter som man kan konsumera för att undvika PFAS. Och vi från politikens sida ska såklart se till att vi kan få bort dessa ämnen från vårt samhälle. Men vi vet att de kommer att finnas där ett tag. Därför är det bra att mäta, se och vara medveten om den situation som helt enkelt existerar.

Jag har skrivit upp ledamotens tre förslag, och jag tar till mig dem. Sedan måste jag påpeka att våra myndigheter har ett väldigt extensivt arbete med just PFAS-ämnena och att motverka spridningen av dem. Det pågår ett väldigt gott arbete där man på olika sätt också bistår kommunerna i det arbete som behöver ske på kommunal nivå för att minska spridningen och hantera situationer som kan uppstå. Och jag upplever att man från myndigheternas sida verkligen har ett ordentligt grepp om dessa frågor.

Men jag tar med mig ledamotens alla tips och ser fram emot att arbeta vidare med dessa viktiga frågor om hur vi på olika sätt kan bidra till att skydda både människor och miljö från PFAS.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 18 januari

2023/24:350 Uppföljning av finsaminsatser

av Åsa Eriksson (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:351 Statsministerns migrationspolitik

av Ola Möller (S)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 januari

2023/24:486 Ombyggnad av E22:an

av Laila Naraghi (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:487 Information på statlig hemsida för nyanlända
av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

Prot. 2023/24:58
19 januari

2023/24:488 Stalkning och den familjerättsliga lagstiftningen
av *Laila Naraghi* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:489 Regeringens styrmedel avseende trimningsåtgärder
av *Laila Naraghi* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:490 Polisens utredningar av brottslighet som drabbar företagare

av *Tobias Andersson* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:491 Skatteverkets tolkning av lagen om stöd till batterilager
av *Monica Haider* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:492 Kompensation för högre priser i Gotlandstrafiken
av *Hanna Westerén* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 12 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 18 januari

2023/24:464 Trafikverkets avgifter och hanteringen av arrangemang för ideella föreningar

av *Lars Isacsson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 11.29.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 43 (delvis)
och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om vice ordförande i utskott	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Svar på interpellation 2023/24:321 om framtida hemmabas för landets radarspaningsflyg.....	1
Anf. 1 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	1
Anf. 2 JOHAN ANDERSSON (S)	2
Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	2
Anf. 4 JOHAN ANDERSSON (S)	3
Anf. 5 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	3
Anf. 6 JOHAN ANDERSSON (S)	4
Anf. 7 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	4
§ 4 Svar på interpellation 2023/24:295 om ersättningen för så kallad dold mervärdesskatt	5
Anf. 8 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	5
Anf. 9 NIKLAS KARLSSON (S)	6
Anf. 10 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	6
Anf. 11 NIKLAS KARLSSON (S)	7
Anf. 12 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	8
Anf. 13 NIKLAS KARLSSON (S)	9
Anf. 14 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	10
§ 5 Svar på interpellation 2023/24:325 om regeringsarbetet och styrningen av Regeringskansliet.....	10
Anf. 15 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	10
Anf. 16 PATRIK BJÖRCK (S)	11
Anf. 17 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	12
Anf. 18 PATRIK BJÖRCK (S)	12
Anf. 19 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	13
Anf. 20 PATRIK BJÖRCK (S)	13
Anf. 21 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	14
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:296 om åtgärder för att minska överskuldssättningen och de ekonomiska klyftorna i samhället.....	15
Anf. 22 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	15
Anf. 23 NIKLAS KARLSSON (S)	16
Anf. 24 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	16
Anf. 25 NIKLAS KARLSSON (S)	17
Anf. 26 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	18
Anf. 27 NIKLAS KARLSSON (S)	20
Anf. 28 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	20
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:287 om satsningar på järnväg mellan Oslo och Stockholm.....	21
Anf. 29 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	21
Anf. 30 GUNILLA SVANTORP (S)	22
Anf. 31 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	22
Anf. 32 GUNILLA SVANTORP (S)	23
Anf. 33 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	24
Anf. 34 GUNILLA SVANTORP (S)	25

Anf. 35 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	26	Prot. 2023/24:58
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:312 om beredningen av miljötillstånd.....	26	19 januari
Anf. 36 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	26	
Anf. 37 LARS WISTEDT (SD)	27	
Anf. 38 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	28	
Anf. 39 LARS WISTEDT (SD)	29	
Anf. 40 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	29	
Anf. 41 LARS WISTEDT (SD)	30	
Anf. 42 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	30	
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:322 om skydd för människor och miljö från PFAS	31	
Anf. 43 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	31	
Anf. 44 JYTTE GUTELAND (S).....	32	
Anf. 45 KATARINA LUHR (MP).....	33	
Anf. 46 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	34	
Anf. 47 JYTTE GUTELAND (S).....	35	
Anf. 48 KATARINA LUHR (MP).....	36	
Anf. 49 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	36	
Anf. 50 JYTTE GUTELAND (S).....	37	
Anf. 51 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	38	
§ 10 Anmälan om interpellationer.....	38	
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	38	
§ 12 Anmälan om skriftligt svar på fråga	39	
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 11.29.....	39	